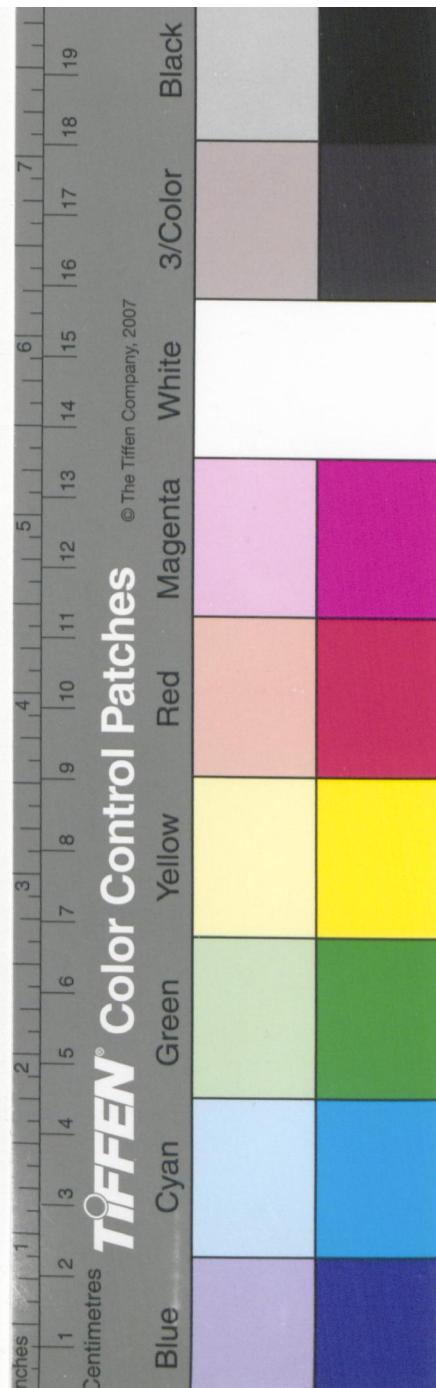
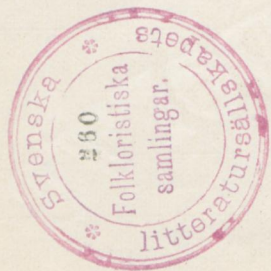

Förteckning över pagesmän.

1

Andersson Ida, född 1843, bondvårdinna, Norrby.
Andersson Margareta " 1854, torparhustru, Höderby.
Eskil J. Henrik " 1843, bonde, Höderby.
Gustafsson Matilda P. " 1835, fiskarhustru, Norrby.
Holmroos Amanda, omkr. 50 år gammal, torparhustru, Höderby.
Hanses Elias " 1834, f.d. bonde, Jumo.
Nordkvist Alfred, " 1868, bonde, Norrby.
Nordkvist Kristina " 1845, f.d. bondvårdinna "

avskriven 2

2

Förteckning.

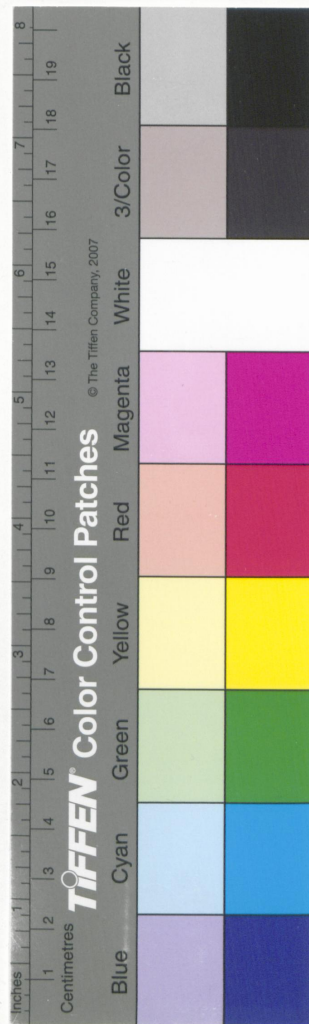
		<u>sid</u>
Bröllop 1855	10 sidor	3-12
Spökhistorier	31 "	13-43
Väderlek o. dyl.	2 "	44-45
Aker och äng	4 "	46-49
Plätterkalas	4 "	50-53
Skrock och vidskepelser	19 "	54-72 0 sidor

Folkvisor.

Liten Kerstin...	1 sidor	73-
Vacker hustru kette For...	2 "	
En visa vill jag sjunga...	2 "	
Jag såg ett hus i Österland...	3 "	
Min födelsedag...	3 "	
Jungfrun hon går sig...	5 "	
Galmar och Hvalde	9 "	
Statt Stilla...	8 "	
När du hur vi lekte...	1 "	
Krigsvisa	2 "	
En jägare gick ut...	2 "	
Bröllopsvisa	2 "	
En herreman så stolt...	5 "	
Alfred och Anna	2 "	
Hilma och Oskar	8 "	
Visa om Väio kyrka...	12 "	

82

152 sidor

Fria, Söderby, uppt. av V. Peters eft. Ch. A.

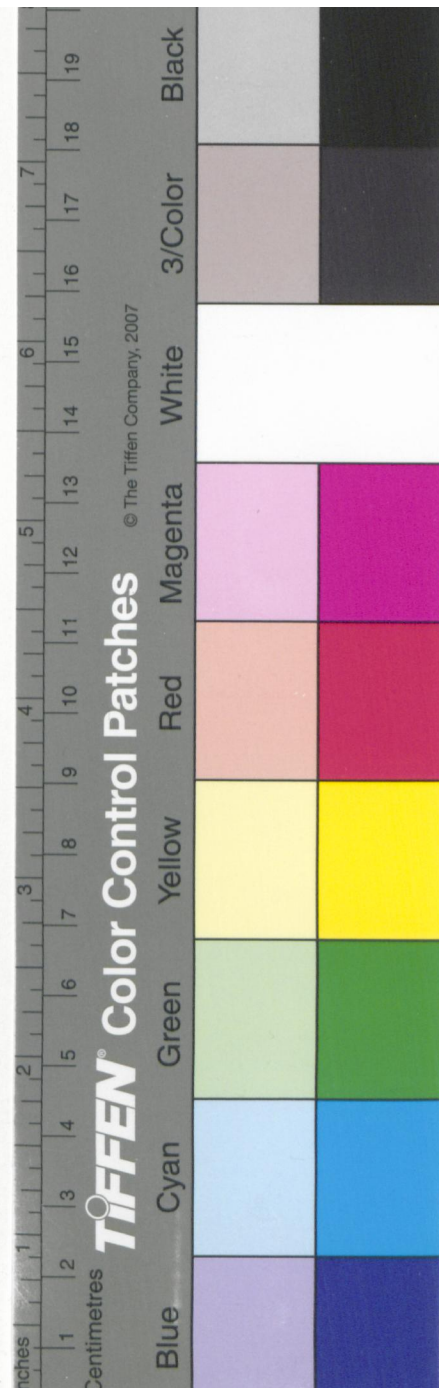
Bröllop 1855.

3

51.

En vacker sommardag år 1855 firades bröllop i Söderby. Troloovningen, brudstugungen och brudtälkon voro undanstötade. Nu återstod blott det sista och bästa kalaset, bröllopet, som av alla emotsägs med glädje.

Ledsvennerna och tårnorna ha infunnit sig i bröllopsgården, brudens hem, några dagar före bröllopsdagen för att ställa i ordning till bröllopet. Kvällen före bröllopsdagen infinner sig byns ungdom för att kläda stugan och resa "mjarstängerna", två flaggstänger gjorda av granar, som barkats, och för vilka lämnats kvar en ruska i toppen. Flickorna hämta med sig lakan. Med dessa klädas väggarna i stugan, så att de svarta stöckarna inte synas. Överför fönstren hänger man stora silkesdukar. På väggen till höger om dörren, när man träder in i stugan, vid vilken vägg männen sitta, hängas sämre lakan. För resten är det oäkarna någon kläder den väggen, emedan lakanen bli så smutsiga.

Små, Pöderby, uppt. av V. Peters.

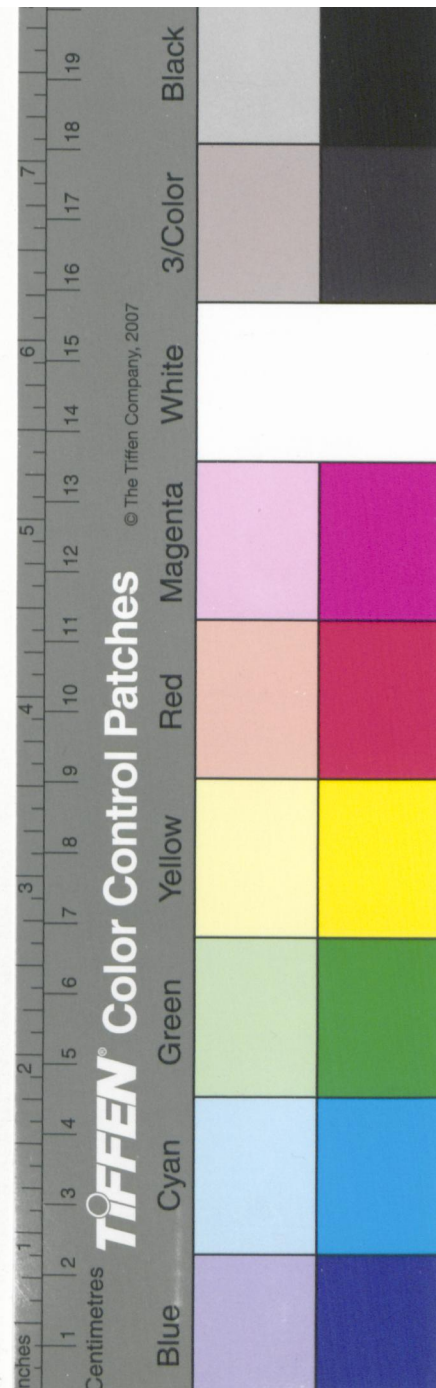
Bröllop 1855. S. 9.

Det händer nämligen, att männen inte bry sig om de fina, vita väggarna utan röka och spotta, så att även väggen får sin del. — Med blommor och grönt prydes stugan.

Mejarstängerna upprusas en på vardera sidan om "Larstuberö". Dessa stänger får ej tagas ned, förrän brudparet fått en arvinge. Kan icke detta skett inom ett år, får man dock taga ned stängerna.

Bröllopet hålles en söndag och vigseln sker i kyrkan. Tidigt på morgonen bröllopsdagen är man uppe i bröllopsbyn. Alla göra sig i ordning till kyrkfärden.

Bruden klädes av en i konsten skicklig brudkläderska, som alltid anlitas vid bröllop i socknen. Brudkläderskan har utom smäraker, som behövs vid påklädningen medfört den höga glitterkronan, som redan burits av många brudar. För att icke bruden skall böja längta tillbaka till sitt hem kläder hon

Gmö, Höderby, uppt. av V. Peters.

Bröllop 1855.

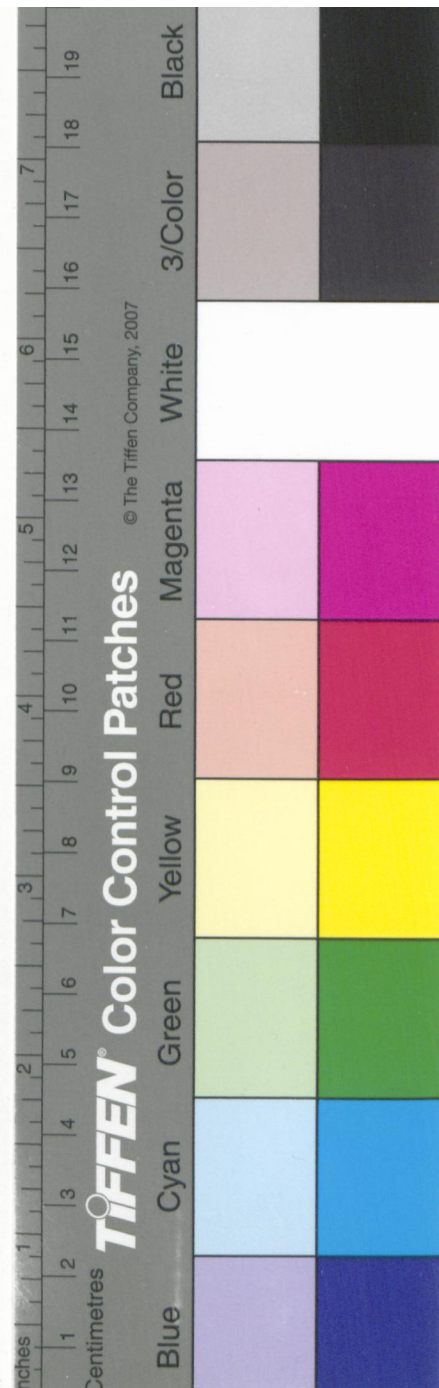
5

S. 3.

linnet avigt på sig. Hon iklädes en svart klänning, vars liv är prytt med vitt "florkräs". På brudens kjol och liv fäster kläderskan granna rosor. Dessa äro sydda utav fyra olika färgade tyglappar, vanligen mörkgröna, ljusgröna, mörkröda och ljusröda.

I mitten av roarna har man fäst glittertrådar, som hänga ned från roarna. Bruden bär armband och silverked. Fingrarna prydas av många guldringar, fyra eller fem, av vilka de breda klackringarna anses som de finaste. Helt hänger kläderskan ljusröda, lösa lockar, fyra på vardera sidan, i brudens hår och lägger den höga glitterkronan, som är gjord av skravelmässing på brudens huvud.

Brudgummen är iklädd en lång syrtut, som prydes av fyra granna tygblommor. På huvudet bär han en mössa, som är sydd av kilformiga tygbitar och försedd med brett skärm.

Amia, Höderby, uppt. av V. Peters.

Bröllop 1855.

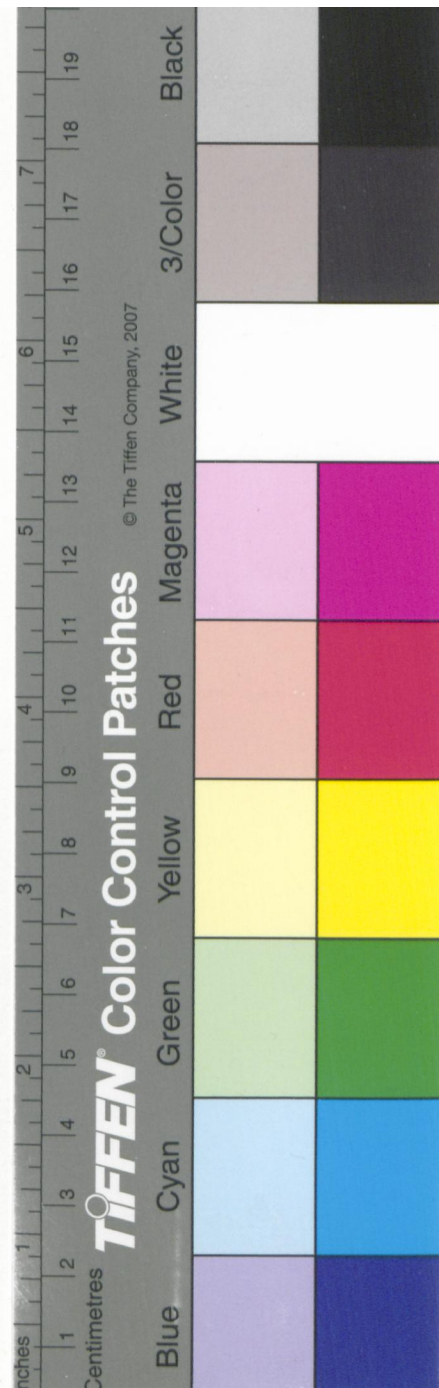
S. 4.

6

Ledsvennerna och tårnorna hava tyggoror till
tecken för sin värdighet.

Brudgummens far har en gång som brudgum burit
hembävda kläder, kort tröja, knäbyxor och skor med
silverspännen. - Då hade även kvinnorna vita blusar,
röd, grön- och vitrandiga västar, kjolar som voro blå- och
rödrandiga på svart botten, röd och svartrandiga strum-
por och skor med silverspännen. Håret var uppsatt i
en "hårbukt" under mörsan och stycket, vilka sistnämnda
fästes vid ett sidenband, som från hårbukten lades upp-
åt kring huvudet. En silkesduk sveptes kring allarna
och fästes på bröstet med "silvermaljor" (runda spännen).

När bruden är klädd gå alla som vanligt
till kyrkan i Norrby. Först utanför kyrkan samlas
bröllopsgästerna, och skaran ordnar sig här för att i
sedvanlig ordning, gå in i kyrkan. Framst går spelman-
nen. Efter honom följer "framgangsfolket", ett par av

Fins, Höderby, uppt. av V. Peters.

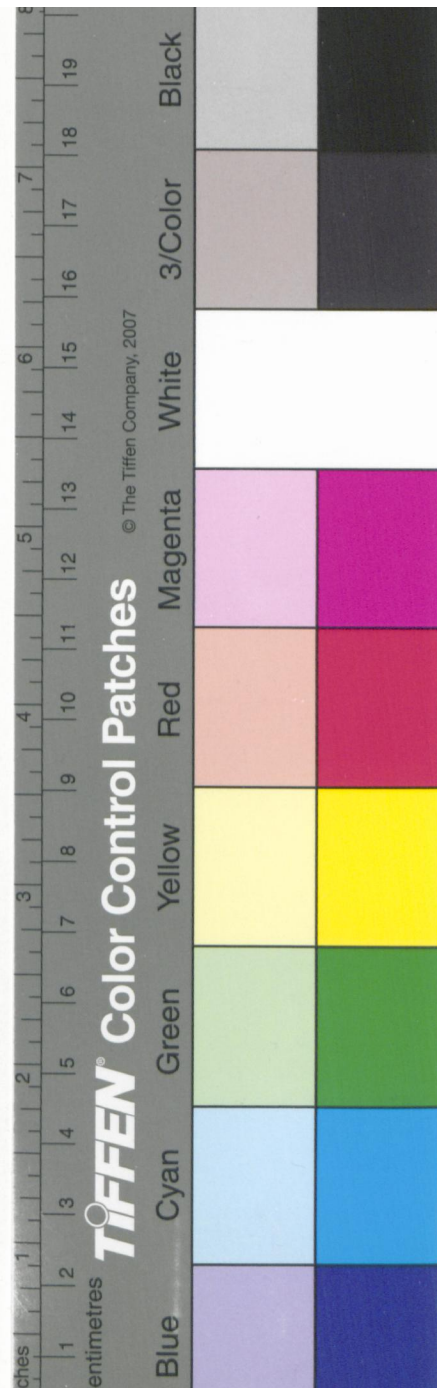
Bröllop 1855.

S. 5.

brudens närmaste släktingar, farbror och farter vanligen. Nu kommer brudparet och efter dem ledsvennerna och brudtärnorna. Långsamt följer hela bröllopsåskaran efter. Spelmannen går med vördiga steg och spelar lända fram till altaret. Brudföljet, som sitter i kyrkan under gudstjänsten, placerar sig i de främsta bänkarna.

Vigseln sker efter gudstjänsten. Då vigseln är över, träder spelmannen igen fram och spelar marsch ut ur kyrkan. Långsamt skrider bröllops-tåget över bergen och ångarna vid marschen toner till Höderby. Skotten smälla här och var. Ju mera omtyckt bruden är, desto mera skjuter man för henne. Man vill skrämma hollen för flykten. Ingenting får störa bröllopsglädjen.

"Bröllopsgården har man hissat flaggorna på 'mejarstängerna'. Skaran styr koran mot bröllopsgården.

Lindö, Pöderby, uppt. av V. Peters.

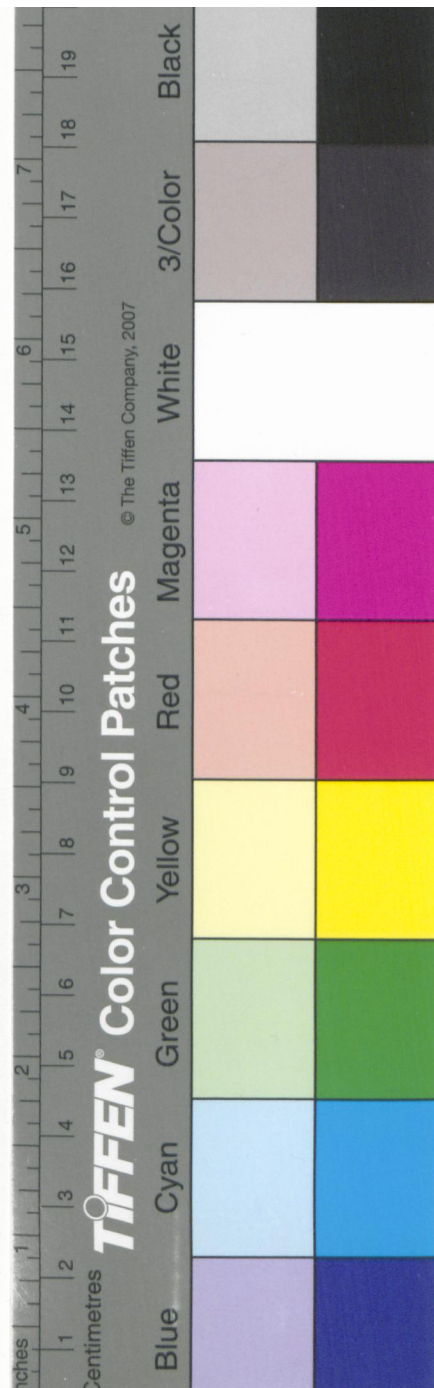
Bröllop 1855.

S. 6.

8

my På gården vid "Larstubron" står ett bord, klätt med granna silkesdukar och prytt med tyg- och ängsblommor. På bordet finnes en bricka, och på denna stå två silverbägare fyllda med sirapsbrännvin. En annan bricka är fullradad av järt-svartbröds- och ostskivor. Ett annat ^{par} par av budens närmaste släktingar fungera här vid bordet som värdfolk. Dessa ha sedan hand om all förplägning under bröllopet. Härden står i välkomstsugen åt männen i deras bägare och värdinnan åt kvinnorna i deras. Partals gå gästerna fram till bordet, mannen först och hustrun efter.

Inne i stugan stå bord färdigdukade till måltid. "Framgångsfar" håller först ett kort tal till brudparet, läser en bön och önskar dem välsignelse. En psalm sjunges, varefter lykhönskningarna vidtaga. Han träder fram till brudparet för att lykhönska.

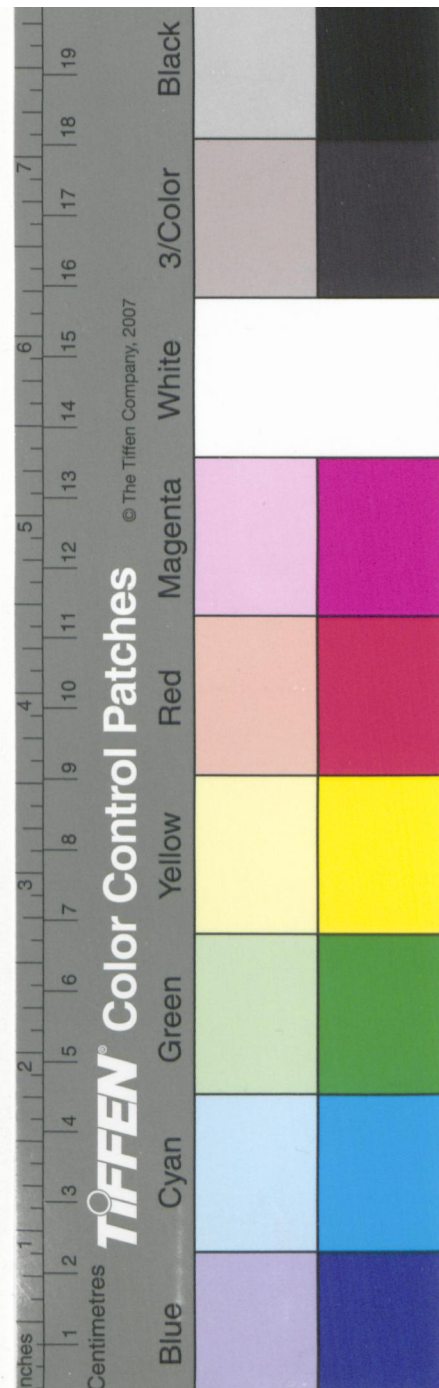
Små, Löderby, uppt. av V. Peters.

Bröllop 1855 57

Sedan lyckönskningarna äro undanstakade, placeras man med mycket trug och bjudande till bords. Bruden sitter till vänster och brudgummen till höger på gavelbänken. Redvid bruden är brudkläderskans plats. Brudkläderskan bör nämligen vara i brudens närhet, om något av grannlåten skulle råka i olag. Brudparets närmaste komma sedan i ordningen och så de mest aktade av bönderna. Lägst ned vid dörren sätta sig helt anspråkslöst torpare, pigor, drängar och barn.

Strömming och kålrot med sås, potatisläda, köttsoppa, sluspa och pannkaka bjudes åt gästerna. De av hembruggt öl fyllda tennstapen tömmas med fröjd. — Värden läser bordsbönen, man sjunger en psalm, och så är måltiden äntligen slut.

En stund efter måltiden viktager dansen.

Små, Höderby, uppt. av F. Peters.

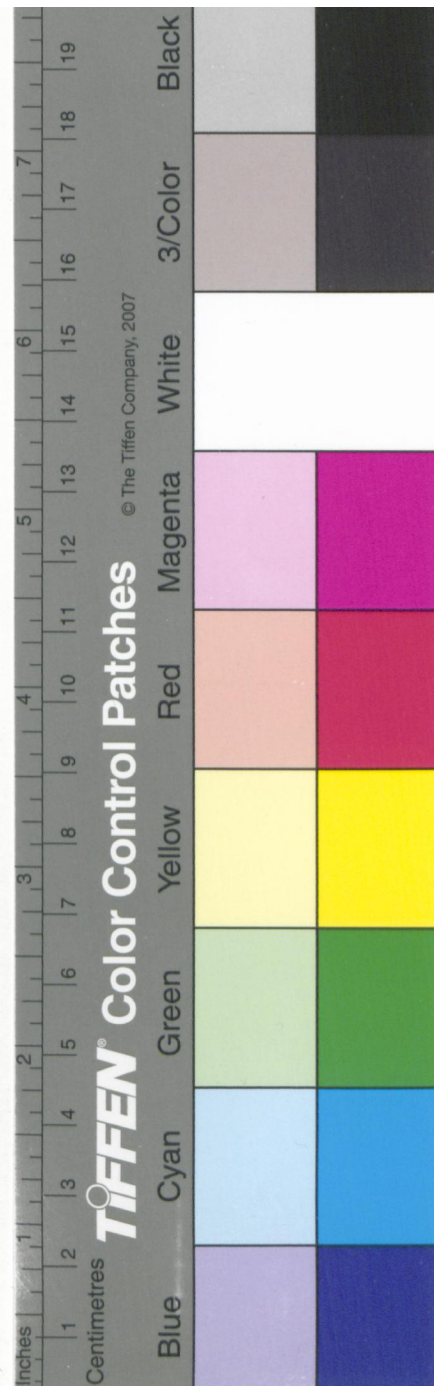
Bröllop 1855. S. 8.

10

Utom polka och vals dansas skojaren, ryska polkan, "Gubben Noak" och "Udden han är lat". Under pauserna bjudes brännvin, vin och "matbitar". Elvatiden på kvällen gå alla att sova. Så bruden och brudgummen kläda av sig, skall någon av svemmerna draga skorna av dem. Han får sedan de pengar som vid avklädandet falla på golvet. Brudfolket har nämligen förut satt pengar i skorna.

Bröllopsgästerna inkvarteras i byn. Den gård bäddas sykkonsång åt ungdomen, och i de andra gårdarna sova de gifta paren. Sedan alla lagt sig till vila, måste svemmerna gå kring byn med "loppsup" till alla gäster.

Fidigt följande morgon är det värdfolkets tur att gå omkring med morgonsup jämte ost och bröd.

Små, Höderby, uppt. av V. Peters.

Bröllop 1855 S. 9.

11

My Alla stiga nu upp, kläda på sig en annan dräkt än den de burit första bröllopsdagen och gå till gården, där brudparet sovit, för att följa ungdom och ungdom till bröllopsgården.

Ungmor är klädd i hemvävd bomullskläning. Hon bär silkesschal och på huvudet mössa och styck.

Den bäst ansedda av brudgummens manliga släktingar har tidigt på morgonen blankat brudgummens skor och i dessa funnit en penningssumma, som brudgummen gömt där och vars storlek varit beroende av brudgummens förmögenhet. Denna penningssumma får den tillfälliga skoputparen behålla.

Pedan ungdomsskålen blivit drucken, serveras en måltid. Nu bjuder värdfolket på kött och potatis, fisk, korv, fläsk och ärtsoppa.

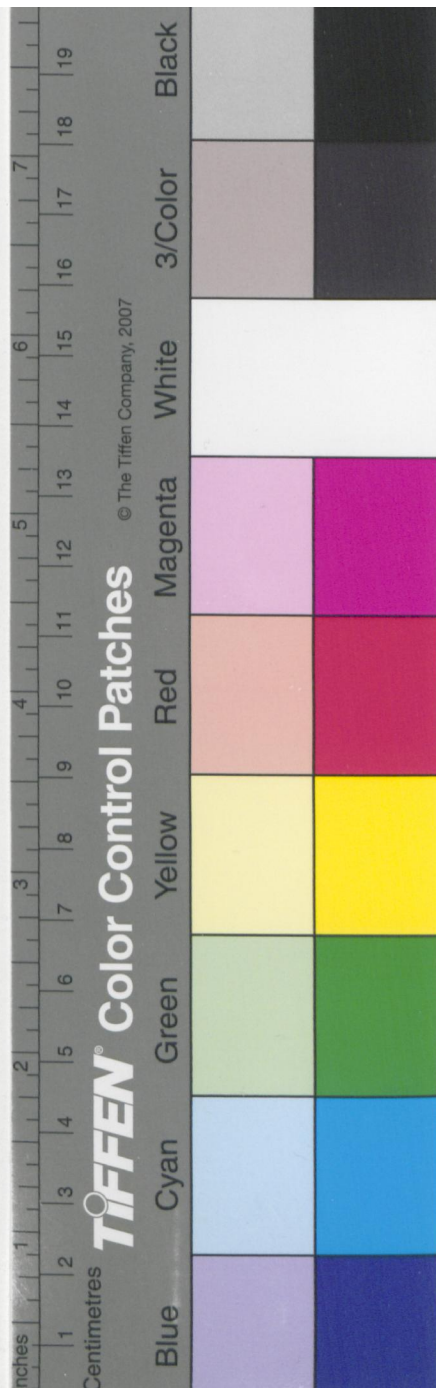
Amö, Höderby, uppt. av V. Peters.

Bröllop 1855. S. 10.

12

my
Bröllopet förtgår nu på detta sätt under ätande,
drickande och dans i flera dagar.

Så brudparets föräldrar höllo bröllop varade
bröllopet först fyra eller fem dagar i brudens hem,
varafter hela bröllopsskaran med bruden och hennes
utstyrsel i spetsen flyttade till brudgummens gård,
där bröllopet fortsattes och varade i lika många
dagar som i brudens hem.

Enio, Söderby, uppt. av F. Peters, eft. A. A.

260

"Spökhistorier".

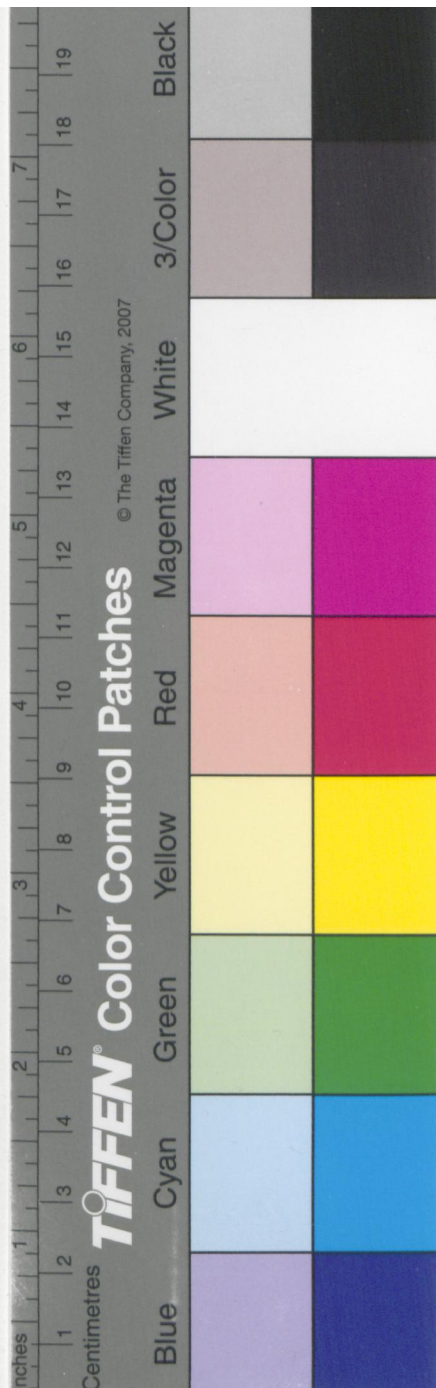
5.1.

13

Besättningen på ett skepp hörde en gång, att det grät i
skeppsrummet. Det var alldeles som om ett barn grätit. Jomännen
sökte men kunde ej finna något i skeppsrummet. Några dagar
därefter förliste skeppet. Det var förbud till olyckan, som
jomännen hört.

I Keistio by i Enio finnes ett träsk, som kallas "Friskön". Vid
detta träsk har spöket ofta visat sig. — En gång sågo flickor från
byn en gammal okänd gubbe sitta och meta vid stranden. Flickorna
arlagade sig hastigt.

En annan gång gingo två karlar från byn för att meta i träsket.
De fingo då se en kvinna sitta och kamma sig i dörren till en lada, som
låg vid stranden. Karlarna, som voro modiga, låtsade ej om kvinnan.
De metade och fiskade rätt bra. Plötsligt fartrände den ena karens
krok i en alrot. Karlen svar till. Vidstramma försvann kvinnan
och med henne fisklyckan. Karlarna fiskade ej mera.

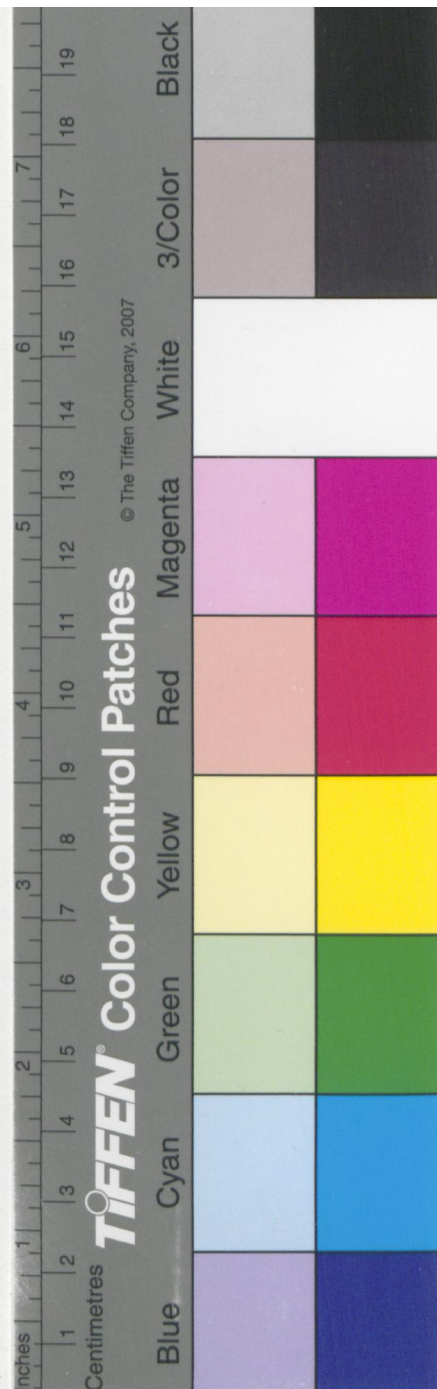

Små, Söderby, uppt. av F. Peters.

Spökehistorier. S. L.

14

Varje holme hade för sin egen tomt. Så länge Kveilot
och Haisko (två sammanvuxna holmar tillhörande Söderby) voro
obebodda, fanns på Kveilot en tomtegumma och på Haisko en
tomtegubbe. Tomten på Haisko brukade ofta kora getterna, som
bönderna i Söderby hade här på bete, och han smällde i hop
händerna, så att det skallade i skogen. Tomtegumman på
Kveilot hade även stundom visat sig gående bland getterna
ihäddad röd kjol och gul tröja. — Mellan Kveilot och Haisko
fanns en gårdsgård, och vid vattengårdarna voro alltid
vakter, så att ej barna skulle få gå från Haisko till Kveilot,
där det fanns ångar. Vakterna vid vattengårdarna hade
flera gånger sett Haiskogubben.

Inio, Söderby, uppt. av V. Peters.

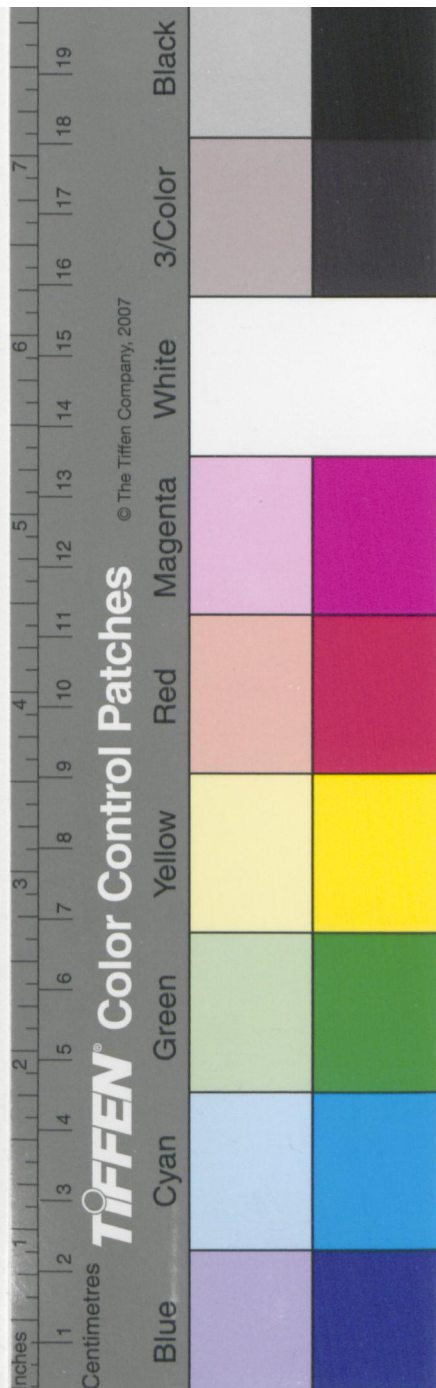
Spökhistorier. S. 3.

15

En natt i varje vecka öppnas kyrkdörren av sig sjölv,
och vem som helst kan gå in.

I Skarby Jackois hade husbonden, en man, som hette
Eriksson, och gårdens dräng kallit supgille. I Lyllan kommo
de nämnda överens att gå till kyrkan för att se, om dörarna
voro öppna och om så vore gå in. De tre supbröderna gingo.
Husbonden och drängen vände dock om utanför kyrkan, då
de sågo, att dörarna stodo öppna, men Eriksson, som var
en underlig man, gick in. Han kom tillbaka med Jackois husbondes
psalmbok. Vad han sett, omtalade han för ingen. - Eriksson
var österbottning och kunde således trolla. "Han förgjorde och
trollade folk". Så hans husbonde och värdinna grälade på ho-
nom för något, trollade han värdinnan sjuk.

Nämnda Eriksson kunde få djuren (kor och hästar) att
trivas väl i gården, om han blott ville.

Unio, Söderby, uppt. av V. Peters.

260

Spökt historier. 5.4.

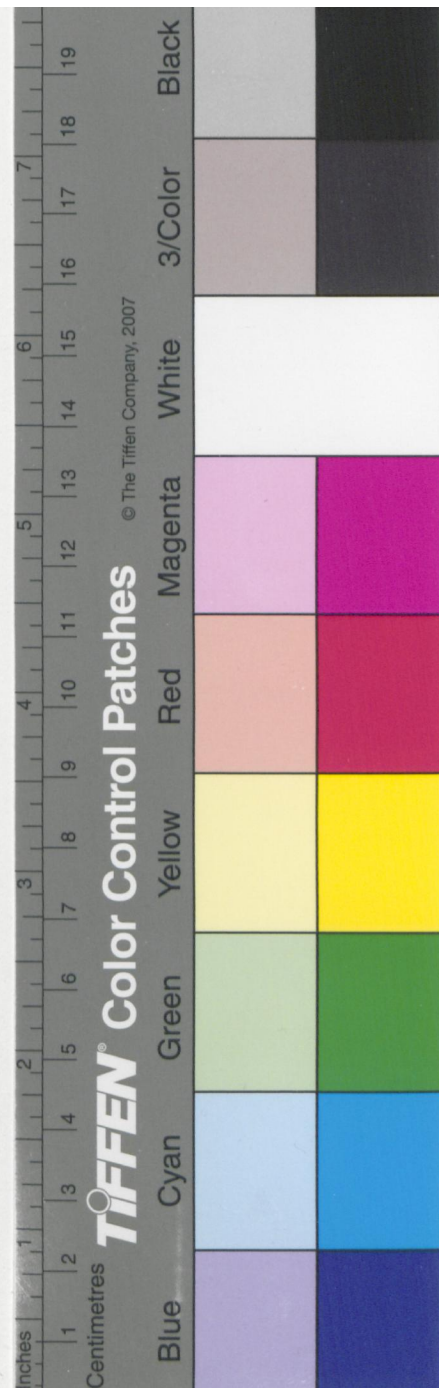
13

På Svartholm fanns det förr i tiden en skogsgubbe.
En gång voro några personer från byn efter lamm, kom varit
frå bete på holmen. De förde lammen till båten och avlägsnade
sig därpå en liten stund. Under tiden kom skogsgubben, tog
lammen från båten, förde dem upp till skogen och band dem
vid en gran, där de sedan hittades.

En annan gång voro några personer till Svartholm
för att hämta ved. På kvällen glömdes en yxa på standen.
Folket sov i båten. Då kom skogsgubben, tog yxan, begär-
de brynsten av folket och sade: "Hade jag brynsten, brynte
jag bek." Skogsgubben fick brynstenen, varpå han brynte
hela natten. Om morgonen fanns endast yxögat kvar av
yxan.

reg "Perkalgubben." Fordom hade man ägorna obytta på Perkala. Händerna bärade höet tillsammans och bytte det sedan. Från varje gård voro två slåttare, två räfsare och en körare. Så länge höet var otorkat, skulle det bytas, varpå var och en fick torka sitt hö och köra det till sin lada. Om aftonen samlades höbärgningsfolket i någon lada för att prata och hålla roligt. Men bäst det var kom skogsgubben och satte sig i dörren till ladan. Alla tystnade. - Gubben var gråklädd med röd toppmiska på huvudet och stora skinnhandskar på händerna. - Om han var vid dåligt humör, så hände det, att han smällde de hänskebädda händerna tillsammans framför ögonen på den tysta, skrämde skaran.

Små, Söderby, uppt. av V. Peters.

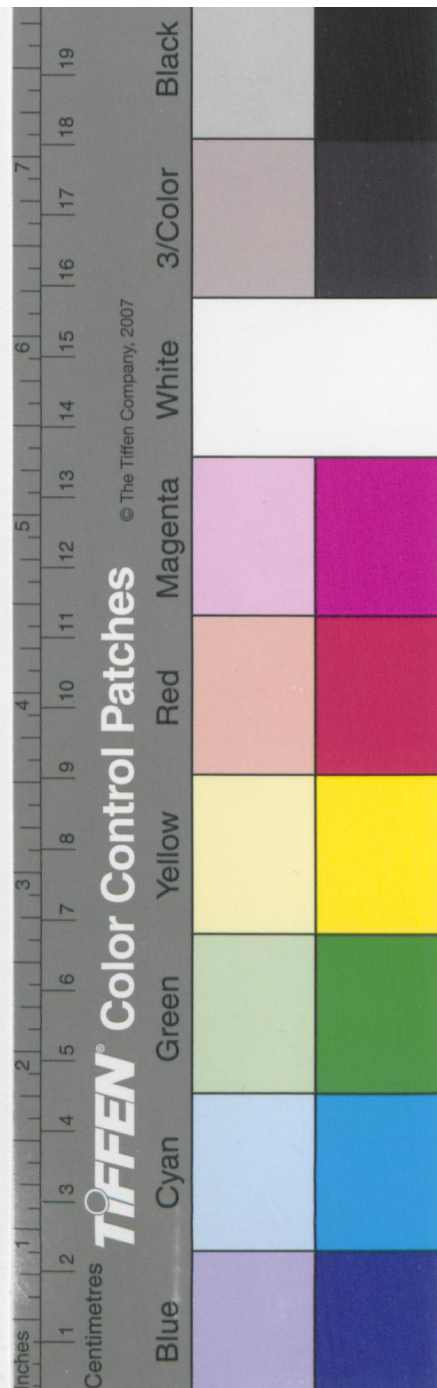
Spökehistorier. 5.6

18

Bönderna i Söderby brukade föra sina kor till Salmis på sommarbete. (Stågra gårdar göra det ännu.) Emedan det var så lång väg från byn till Salmis, hade man på Salmis byggt två små stugor, i vilka byns mjölkor, en från varje gård, bodde. - Mjölkorerna stickade på lediga stunder strumpor och vantar.

Varje natt gick tomten på Salmis omkring stugorna. En natt stack gubben in handen genom dörren till den ena stugan och sade: "Handske på min hand." Han ville, att mjölkorerna skulle sticka vantar åt honom. Huruvida någon av dem gjorde det, visste ej sagesmannen berätta.

En sommar kom byfolket till Salmis för att barga in hö. På kvällen dansade och lekte höbärgningsfolket på en slät berghäll. Iagen därpå fingo de se tomtegubben dansa på samma plats, och han försökte så gott han kunde härma de dansandes rörelser.

Lnia, Söderby, uppt. av H. Peters.

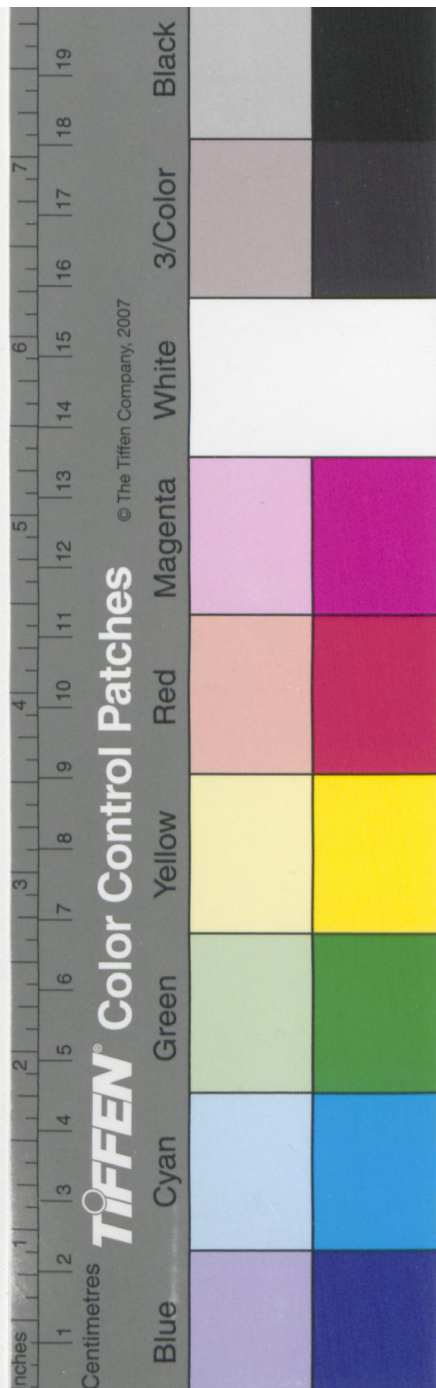
Spökhistorier 57

19

Fordom fanns det en tomtegumma vid Hartos och en tomtegubbe vid Svens i Söderby. - En vinter utbröt eldsvåda i Hartosgården brann ned. Gnistor kastades av vinden över till Svens, som låg invid Hartos, gården fattade eld och brann även ned till grunden. En kort tid, förrän de nämnda gårdarna brunno, sågs tomtegubben vid Svens sitta på träskeln till logen och gråta. Tomtegumman vid Hartos hördes även jämra sig uti en s. k. "skräpbod" (där man förvarar allt möjligt.)

Förrän Ståres gård i Åsesholm brann, satt även en tomtegumma på kvarntrappan och grät högljutt.

En gång byggdes ett fartyg i byn. Männen, som arbetade på fartyget, blevo trötta och hade sig att sova. De fingo dock ej sova i fred, ty tomten skuffade dem alltjämt i sidan. Han ville ej, att arbetet skulle vila. - Under tiden mannen vilade, byggde tomten och arbetade av alla krafter.

Amio, Söderby, uppt. av V. Peters.

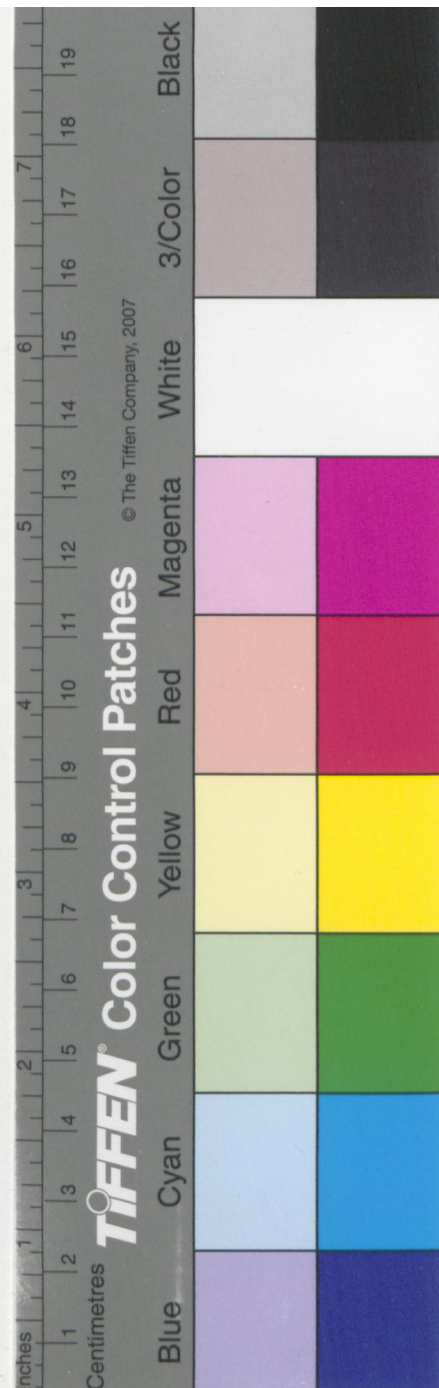
Spökhistorier 58.

20

Sagesmannens mormor, som var gårdsvärdinna och änka, lät bygga en båt. En natt hörde hon, att det högg och slamrade vid båten. Hon gick ut men såg ingenting. Dagen därpå såg man, att arbetet på båten skridit framåt.

I samma gård reparerade man en annan gång stugan. Fågarna, som sovo i boden, vaknade under natten och hörde, huru tomtarna spikade och bullrade med bräderna. Tomtarna lade in mellantak i stugan.

Så tomten vill ha ett arbete färdigt, så bygger han med, men tycker han ej om arbetet eller om den som utför eller låter utföra det, så river han ned istället för att bygga upp.

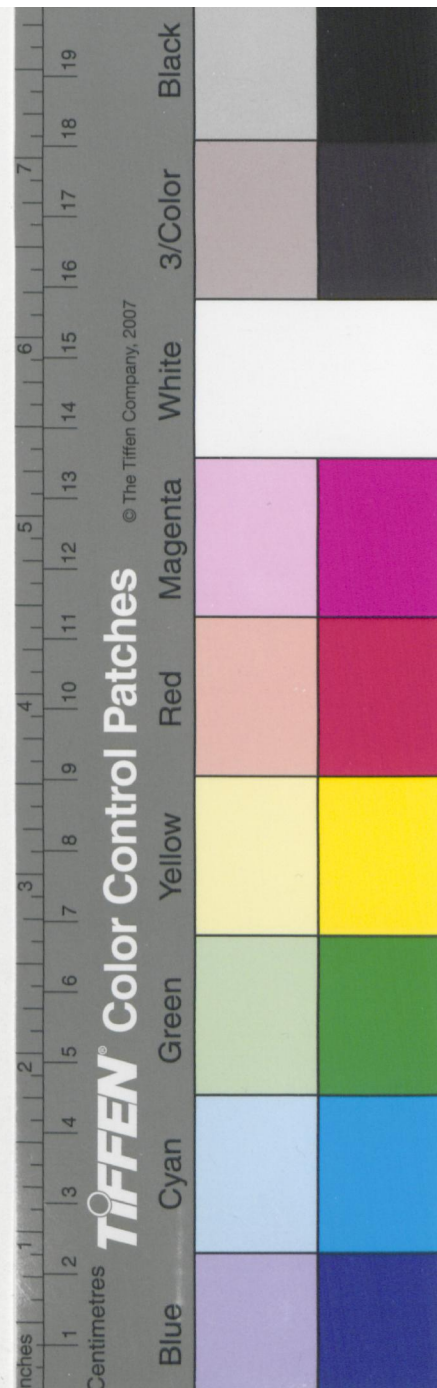
Enio, Söderby, uppl. av V. Peters.

Spökhistorier S. 9.

21

En torpare i Jumo och hans hustru hade tagit en fattig
gosse till fosterson. - En gång var gossen med sina fosterför-
äldrar till Hummelholm för att hugga löv. På Hummelholm
finnes ett träsk. Under tiden som fosterföräldrarna huggo
löv plockade gossen bär. Efter en stund gick gossen se en
kvinna, som även plockade bär. Han följde henne, emedan
han trodde, att det var hans fostermor, men kvinnan gick
alltjämt undan, ehuru han ropade på henne. Vinden blåste
i kvinnas kjolar, som dock voro så hårda, att det smällde
i dem, då hon gick. Slutligen vände gossen om och gick
till stranden. Där träffade han sin fostermor, som han
trött sig se i skogen.

På samma strand såg nämnda gosse en söndags-
morgon en kvinna sitta och klamma sig. Det var ingen van-
lig kvinna.

Frio, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökehistorier. 5. 10.

22

En afton kunde en gumma på Salmis ej hitta sin ko. Då vände gumman sin tröja avig, mörsan likarå och gick till skogen för att söka kon. Gumman träffade skogsgubben i skogen och sade till honom: "Giv kon åt mig, det är min ko." Efter en stund hittade gumman sin ko. Men under vintern föll kons bakdel bort, och kon dog. - Händelsen förklarades så: Kon hade om sommaren blivit berglagen. Medlet, som gumman använt att få sin ko tillbaka, verkade bra, men väl gjort var det inte att använda det. Skogsgubben hade blivit förgrummad, då han måste giva kon tillbaka och hämnades.

En get gick till skogen, där den fick killingar. Efter några dagars förlopp kom geten hem till gården men utan killingar. Gårdsfolket sökte nu överallt efter killigarna men kunde ej hitta dem. Geten sökte även men förgäves. Slutligen fann man dem på ett ställe, där man sökt många gånger förut. Killingarna voro mycket konstiga, alldeles tokiga i huvudet. Man sade, att skogsgubben hållit dem berglagna.

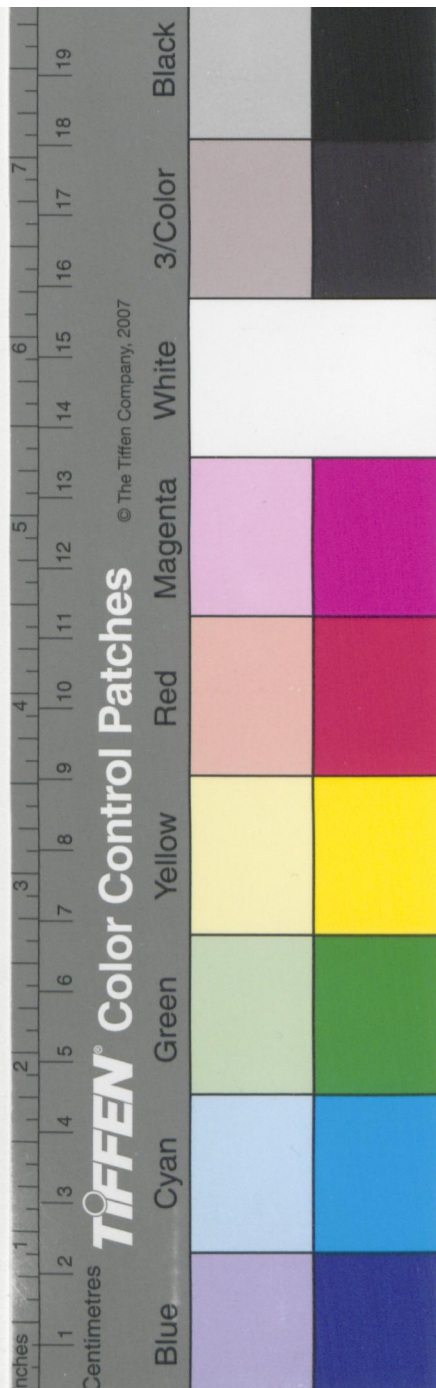
Enio, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökhistorier S. 11.

23

En gång seglade mjölkbåten omkull mellan Söderby och Salmis. Fyra personer drunknade, av dem två från Vastos, en från Bergr och en från Studs. En gumma från Svens blev ensam räddad. Bland de drunknade var en gammal foster till Vastos husbonden och hennes systerson, en liten gosse. Svensgumman kom iland till en liten kobbe nära Furuholm. Hitt hade även Vastosgumman och gossen räddat sig. Gossen var nästan redan stel av köld, och Vastosgumman måste stanna hos honom på kobben och vänta tills han dog. Då gossen dog, var redan gumman så trött och medtagen, att hon drunknade, då även hon liksom Svensgumman skulle vada över sundet till Furuholm.

Samma gumma från Vastos hade ~~en~~ en afton vintern förut varit till "anderstugan" för att hämta mjöl. Då tyckte hon, att det liksom skrapade i spikar. När hon kom in tillbaka sade hon: "Vem skall dö i gården, då det skrapar i spikar?" "Gud låte det vara vem det vill, blott det inte är bonden eller matmor," hade hon tillagt. Om sommaren drunknade hon. — "Det är nog 100 år sedan," säger sagesmannen.

Jumo, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökhistorier 5. 19.

24

Om en person ej får fred i graven utan oroar de efterlevande, bör man taga bort gravvården från graven.

Lägger man ett lik ostädat i kistan, får det ej fred.

En vinter dag Stygårdshusbonden i Skarby. En tid efter hans begravning körde Lassas husbonden och vårdinnan från Jumo förbi Stygård. Lassas husbonden fick syn på den döde Stygårds husbonden och utbrast förvånad: "Sty, kan du se, gamla Stygårdsgubben kommer med en skjorta på armen." Men han borde ej ha sagt det, ty i detsamma stälpte släden. Då husbonden och vårdinnan kravlat sig upp igen ur snödrivan, var Stygårdsgubben försvunnen. - Den döde gick igen, därför att han fått smutsig skjorta på sig i kistan.

Amia, Söderby, uppt. av V. Peters.

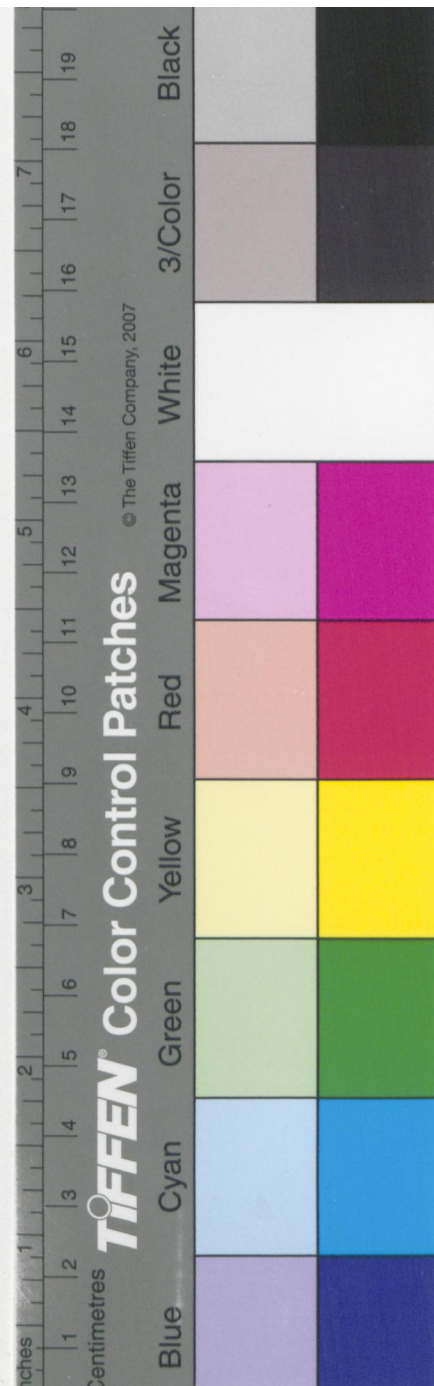
Spökhistorier S. 13.

25

reg
Så Studshusbonden i Söderby lög lik, körde Svens- och Eskils-
husbönderna, vilka varit till Töfsala, förbi på natten. Den döde
lög i bodan, som är invid körvägen, men därom visste inte
Svens- och Eskils-husbönderna. Eskils-husbonden körde lugnt
förbi bodan och märkte ingenting, men då Svens-husbonden kom
körande, blev hästen så vild, att den tänkte komma upp i
Eskilshusbondens släde. Sist spände det ur hästen åt Svens-
husbonden, och denne gick lov att leda hem hästen och draga
släden efter. Detta allt berodde därpå, att Studshusbonden
lög lik i bodan.

reg

Man får ej lägga gylle på döda i kistan, annars gylle
inte ruttvar, och den döde får ej frid.

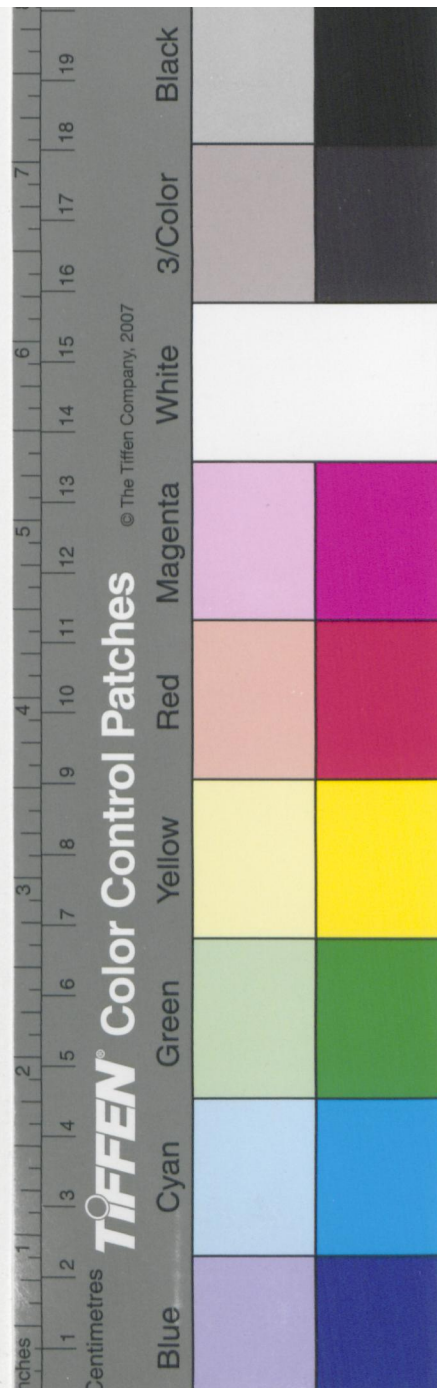

Enio, Söderby, uppt. av F. Peters.

Spökehistorier 5. 14.

26

Två ungherrar från Korpo hade kommit till Enio på friarfärd. Friarna fingo lov att akta sig för Korrby pojkar, som inte tyckte om att det kom främmande på besök till flickorna. Därför gömde karlarna sig i en åker invid bygård. De kräpso längs ett dike närmare gården. Då de tänkte sig in genom grunden, fingo de se ^{en} gråklädd, underlig person stå i dörren till logen och kasta in "trodor" (störar till gårdsgård). Karlarna blevo rädda och vågade sig ej in på gården utan lade sig igen på en åkerlinda. Då de legat en stund, kom spöket ut från logen på allvar. Det hade skramlat och gnisslat i stenarna alldeles som en vagn hade kört förbi, men ingenting syntes. Det uppstod sist ett förskräckligt buller, så att karlarna hade trött sin sista stund vara inne, varpå allt liksom hörde förbi kyrkan och över Skags bergen till Skagsstranden. Det sista karlarna hört var ett förfärligt buller och plaskande med åror. Det var spöket, som rodde sin väg. — Samma historia har även blivit berättad av F. A. från Korrby.

Smio, Ströby, uppt. av V. Peters cfl. M. G.

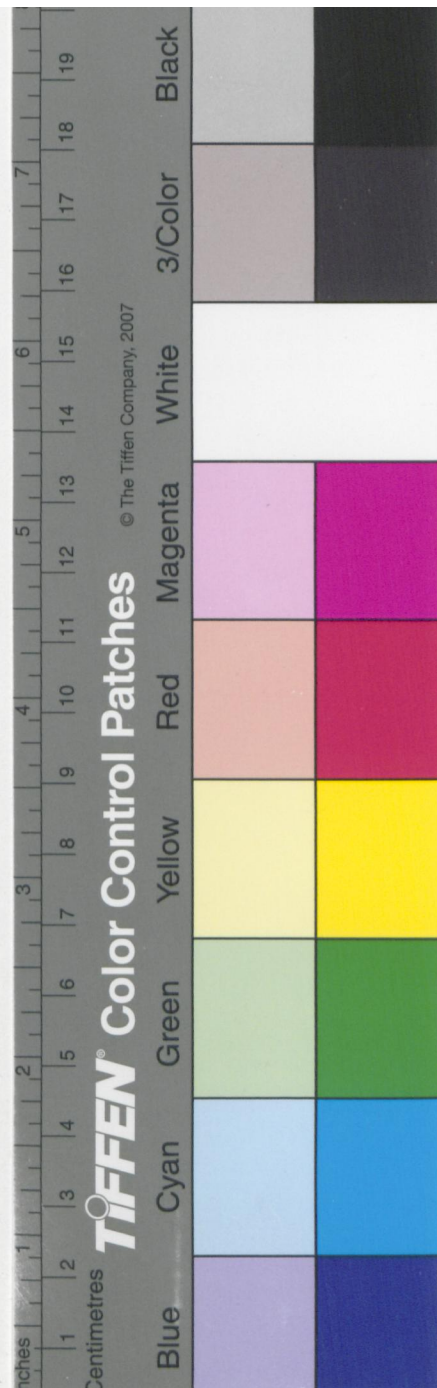
Spökehistorier S. 15.

27

Modrar kunna lova bort sina barn åt den onde. Det berättas, att en flicka sagt: "Är det sant, som folket säger, att jag skall föda barn, så skall det aldrig bli som andra eller gå klädd som andra." Flickan födde ett barn, en flicka, som, liksom modern sagt, ej blev som andra. Flickan gick alltid tokigt klädd. Först klädde hon på sig den längsta kjolen och den kortaste rikt. Två karlar, som inte hon ej heller någon annan hände, kommo alltid och såg, huru hon skulle kläda sig. Flickan var såld åt den onde.

En annan flicka hade sagt att om hon skulle föda ett barn, så skulle den onde få det. Flickan födde ett barn, också en flicka, som aldrig fick vara i fred för den onde. - En natt skulle den lilla flickan sova i en gård. Under natten började det bullra utanför stugan. Någon i stugan frågade, vad det ville. Så svarades utifrån, att inne i stugan fanns ett barn, som hörde den onde till.

Flickan kom sedan till prästgården, där hon fick vara, tills hon blev konfirmerad. Då lämnade det onda henne, och hon fick vara som andra.

Lmiv, Söderby, uppt. av V. Peters eft. A. H.

Spökhistorier S. 16.

28

På "Heimlot" ett stycke från "Svensar" i Torpo finnes en udd, som kallas Skrattudden. En torpgumma hade en gång hört, att det skrattade där på udden. Hennes gubbe arbetade ett stycke längre in i skogen. Hon frågade honom, vad han skrattat åt. Gubben blev storligen förvånad, ty han hade ej varit på skratt humör och visste bestämt säga, att han ej skrattat.

På samma helme hade sagesmannen själv hört, att det spökat. Hon hade en natt hört, huru det gått på vinden med tunga steg och liksom slamrat i bräder. På vinden fanns ej bräder och ingen steg i farstugan, på vilken man kunde komma upp till vinden. Endast en natt hade A. H. hört det, men torparen och hans hustru hörde det ofta. De trodde, att det spökade på vinden, därför att de hade så gammal mur i stugan. "Vilt skogsland är inte bra." "Heimlot" var gäst ett sådant, som nyss blivit bebott.

Lmo, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökehistorier. S. 17.

29

reg På vägen mellan Söderby och Skarby, där sommar- och vintervägarna mötas, har det spökat. Det har hänt, att hästarna där blivit urspända, om man kört förbi om natten.

reg Vid Rågärdsgården på vägen mellan Söderby och Skarby såg Rosina en gång en okänd gumma i grann kjol och gulrandigt förkläde. Gumman var klädd som i forna tider men skrämd, som Rosina var, kunde hon ej efteråt minnas av gummans kläder annat än det gulrandiga förklädet. Gumman låg och sov. Det var ingen vanlig människas.

reg Fordom hade var och en bonde sin andel i Dalen. - En liten flicka från Söderby gick för att valla boskapen, som var i en av böndernas åkrar i Dalen. Fattskrämd kom flickan springande hem. Sedan hon litet hämtat sig, berättade hon, att en besynnerlig gubbe sprungit efter henne. Hon hade ej vågat se sig tillbaka. - Fomten hade sprungit efter.

Små, Söderby, uppat. av V. Peters.

Spökhistorier S. 18.

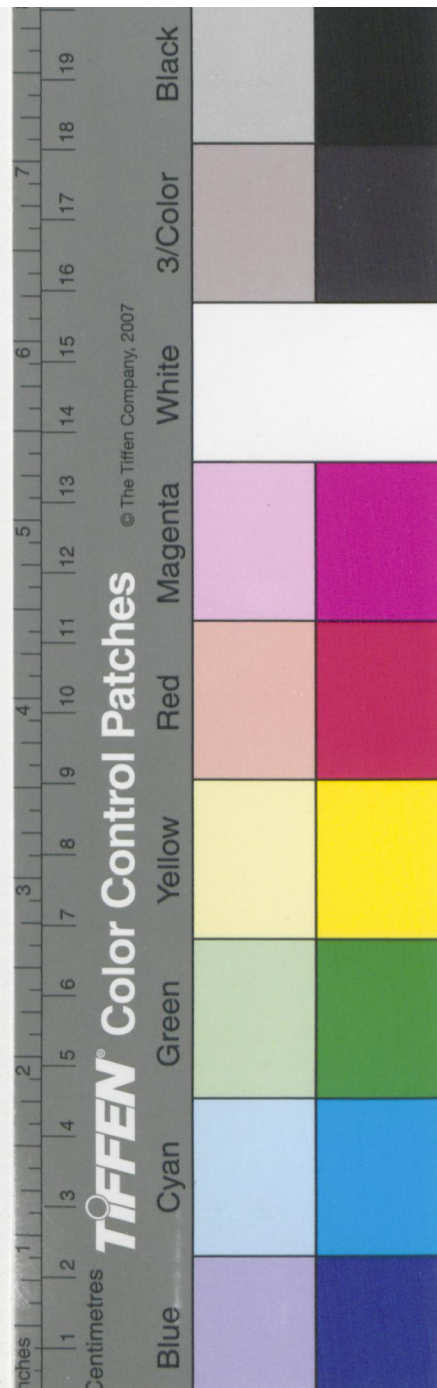
30

Slammer i bräder förbäddar död.

På Sälskar hade en kvinna, som hette Emma, hört att det högg utanför en torpstuga, till vilken hon gick. Då Emma kom in i stugan, fick hon veta, att torpgubben låg dödsjuk och ingen tänkte ens på att kugga något. Kuggningen var varsel för torpgubbens snara död.

En annan person hade sett samma torpgubbe stå vitklädd i ett uthuslida. Gubben var dock redan då så sjuk, att han varkert låg i sängen. Det var blott varsel även denna gång.

Fördom fanns det en tomt i var stuga. Om stugan brann kunde man efteråt få höra, huru tomten klagade. - Varje fartyg hade sin tomt. Om tomten visade sig, förbäddade det fartygets snara undergång.

Små, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökehistorier 5. 19.

31

Om den döde går igen, skall man vid tillfälle,
då man ser eller hör honom, fråga honom, vad han
vill. Den döde berättar då, vad som tynger honom, och
därmed får han frid. Han går aldrig mera igen.

Hart sjunde är kvider det i Köpparvik. Man tror,
att där är nedgrävt något barn, som modern ad-
livat.

Om barnets moder är död, då man går förbi ett
ställe, där ett dödat barn ligger, ropas det från sin
mor. Det gör det även, ehuru folket är taburet.

Små, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökhistorier s. 20.

32

På vägen till Söderby vid Jungfrudansen dånar det, då man går, som om det vore ett stort underjordiskt rum under fotterna. De gamla ha berättat, att den onde under vissa år öppnar detta ställe, då han skall städa och feja där inne i jorden. Den som vore olycklig att komma till stället just då, skulle nog få se hela härligheten.

Om man ser en drakeld, skall man kasta stål i elden och gå med ryggen fört hemåt. Då kan inte den onde få tillfälle att gömma sina skatter igen, och man kan obehindrat taga dem. - Vänder man om sig, sedan man kastat stål i elden, får den onde makt över en, och man blir duktigt medfaren.

I Kappavik finnes ett drakbo. På Helgö i Keistio har man även sett drakeld.

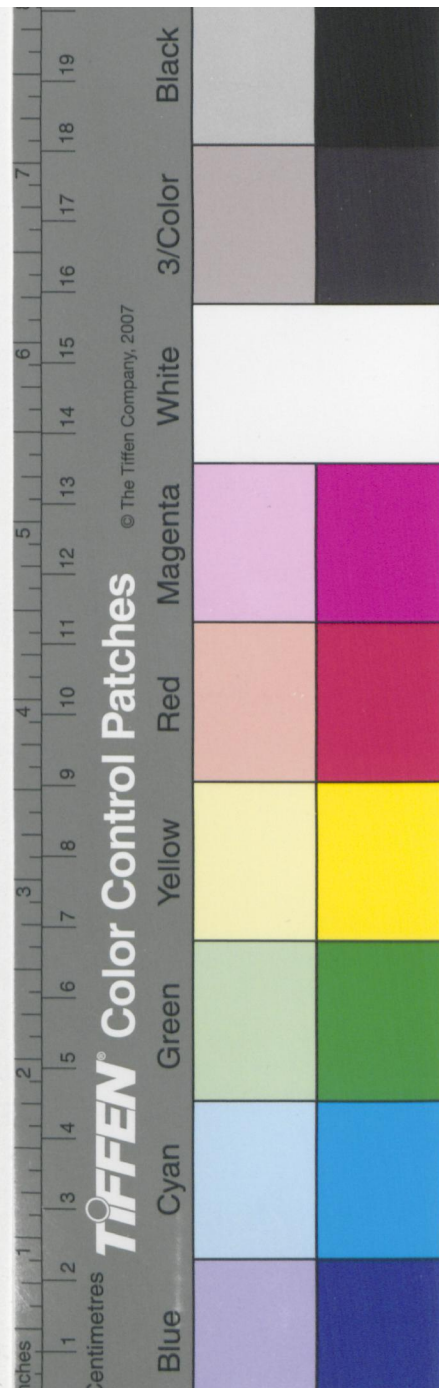
Lnio, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spökhistorier S. 81.

33

Sagermammens mor kom en dag roende till en holme för att söka ved. Gumman bröt i en stubbe, men idet samma började stubben brinna med klar låga. Elden spridde sig runtomkring stubben. I sin häpnad och förskräckelse ropade gumman: "Herre Gud" och började välsigna sig. Då släcknade elden, och nu kunde gumman ej av något märka, att stubben brunnit. Det syntes ingenstades något bränt. Gumman rodde hem, så mycket hon för livet orkade.

Så hon kom hem och berättade för andra vad hon sett, sade de: "Du skulle inte ha välsignat dig utan sagt if-n, så hade du fått hela härligheten. Det var säkert ett drakbo under stubben." "Ja," sade gumman, "jag blev så förskräckt, att jag i min enfald ej visste, vad jag gjorde."

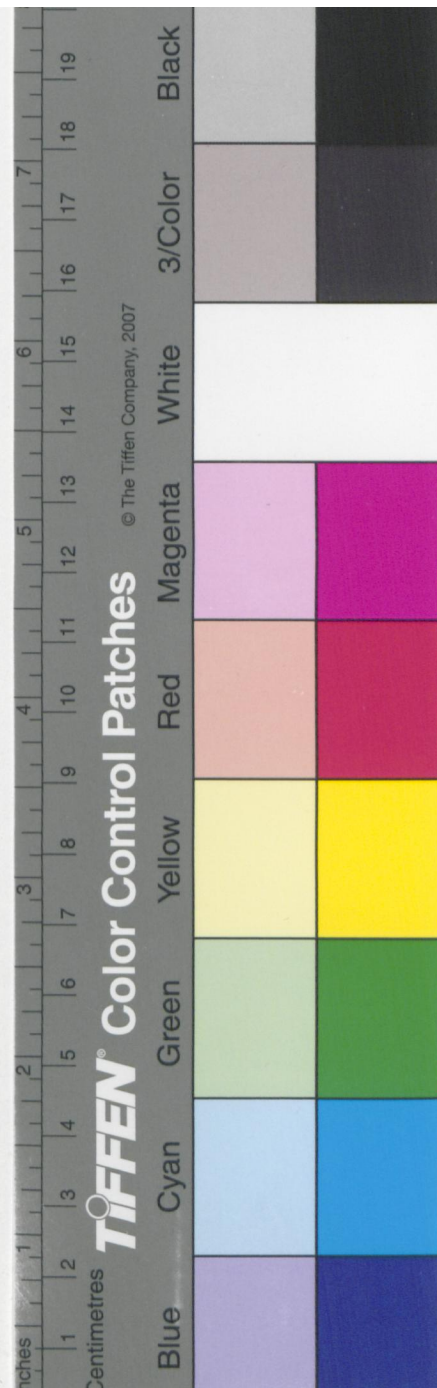

Lmo, Söderby, uppt. av V. Peters.

Spåkhistorier 5.22.

34

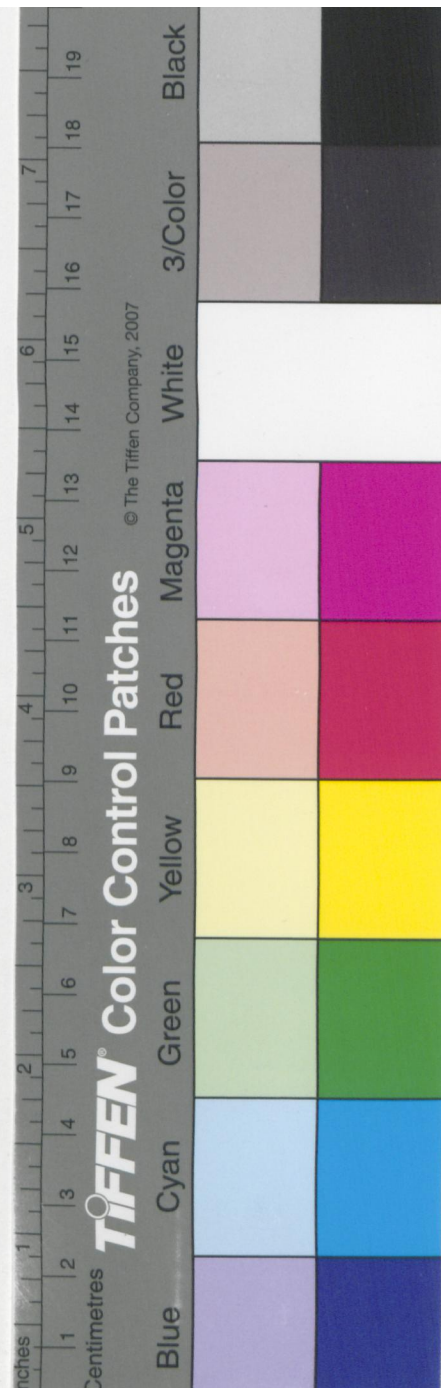
Det finnes holmar, där man ej får "ligga i land" med båten. Fästet kastas loss av sig själv. Ibland händer det, att stenar kastas mot båten, utan att man ser någon. En sådan holme finnes nära Kargas. Fiskarna från Lmo akta sig för att landa vid denna holme om aftonen. Under sina färder från och till Kemar och Laga fiskelägen segla fiskarna förbi denna holme.

Änå, Yumo, uppt. av V. Peters eft. E. H.

Spökhistorier S. 23

En gubbe från Brändö landade under en stark storm vid en holme. Så han väl följt båten fästad, kom en stor bok promenerande på stranden. Boken kom och ställde sig med frambenen på förstammen av båten. Brändögubben blev förargad och sade: "Gå härifrån din fan!" Boken gick inte. Gubben tog då yxan och slog boken med yxan i huvudet, men boken gick ej, ändå. Så blev gubben rädd, högg av fästet och seglade till en annan holme.

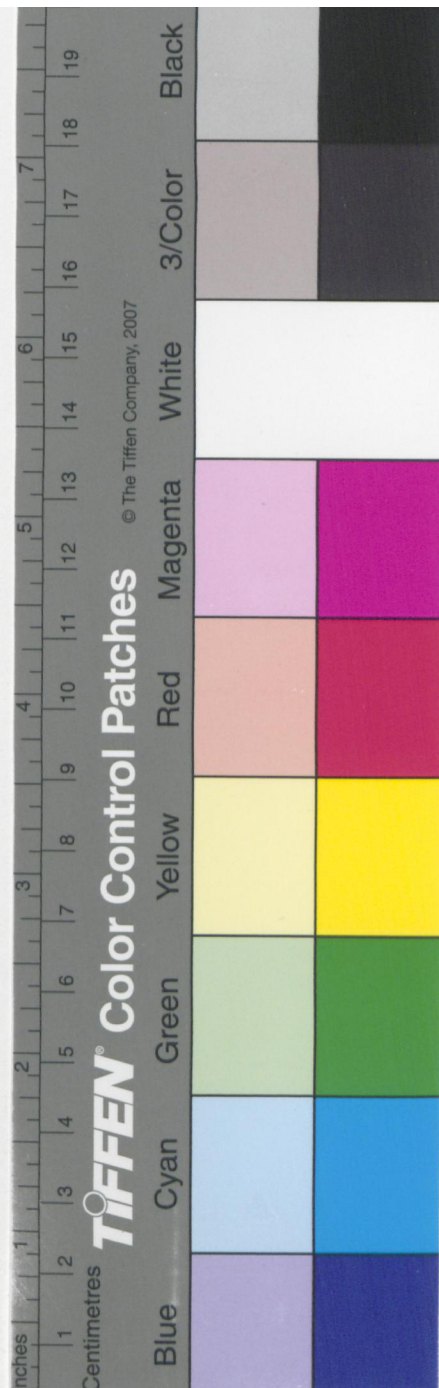
Linné, Jumo, uppt. av V. Peters.

Spökehistorier 5.24.

36

reg. Gamla Knudsgubben från Korrbys, satt en söndags-
morgon med vettarna vid Svinkholm. Då gubben satt och
väntade, kom det plötsligt en stor svärm fåglar omkring
honom, men det var inte vanliga fåglar. Gubben rodde
förskräckt hem. — På Svinkholm är den föregående
husbonden på Knuds, vilken hängt sig, begravnen.

reg. Gamla husbonden från Michaels i Kalbo satt även en
söndagsmorgon och metade. Gubben fiskade och fröjade sig
däröver, men den fröjden blev kort, ty sjörädet eller om
det var drängen (sjörädets dräng) behagade visa sig. Det för-
munta sjörädet, som var iklätt en vid, grön rock kom fram
till gubben och räckte honom handen. Gubben skyndade hem,
han sprang som för livet. Då han kom hem, måste gärd-
folket ge honom slagvatten. Han hade blivit sjuk av
förskräckelse.

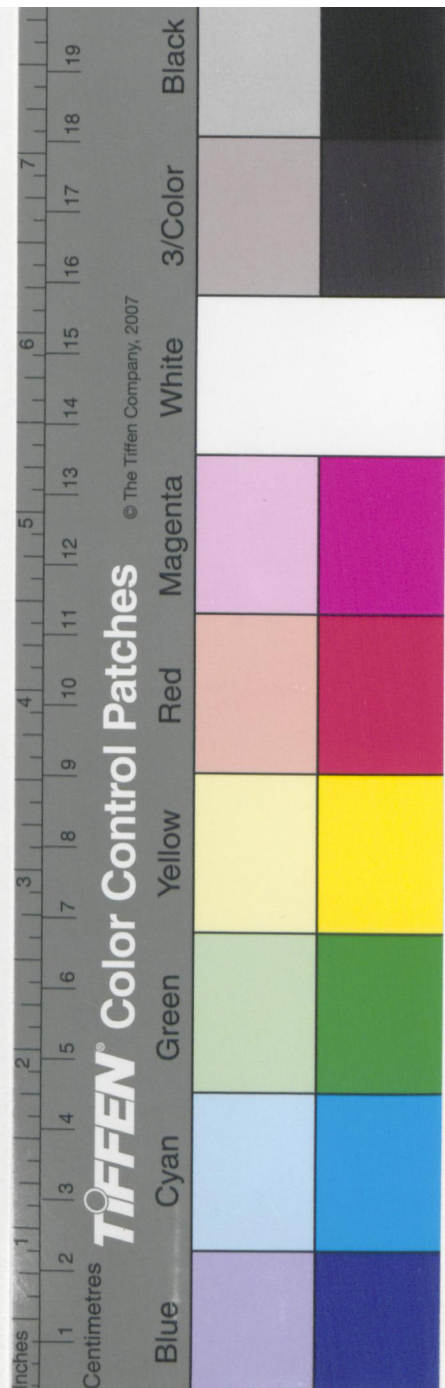
Lonia, Jumo, uppt. av V. Peters.

260

Spökehistorier 5.25.

37

reg
På Glesholm i Storfjärden finnes ett litet träsk.
Idet har för länge sedan kastats ett litet barn. - En
gång satte en Karl, som var ut med skutan, sig att
äta vid stranden av träsket. Han hörde, huru ett
barn grät i vattnet. Så ropade han: "Kom hit skall
du få mat, så behöver du ej gråta." Barnet slutade
genast att gråta.

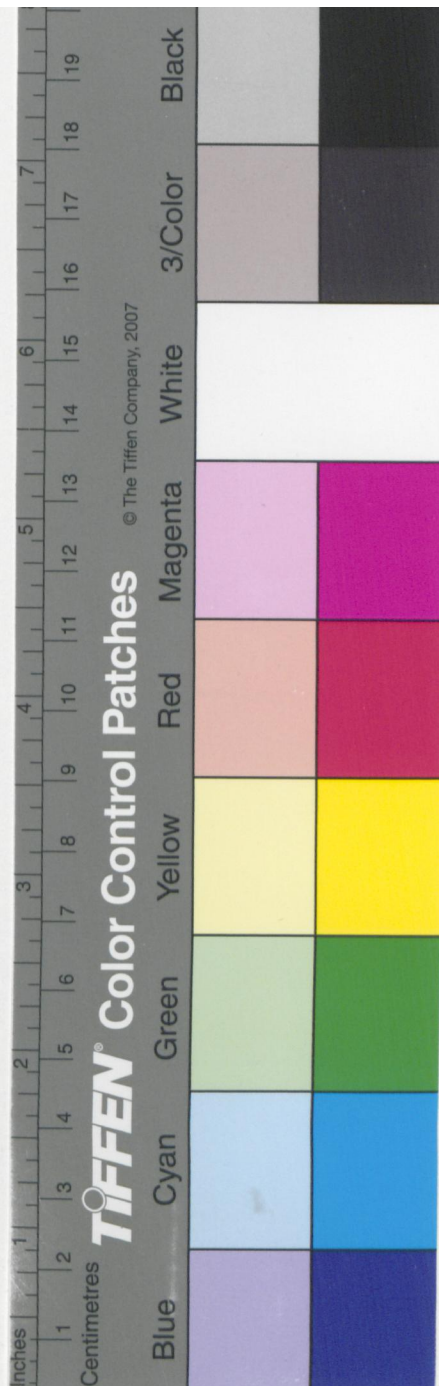
Lmio, Norrby, uppt. av V. Peters, eft. A. St.

Spökehistorier s. 26.

38

Fisklycka. En gubbe i Brändö skaffade sig fisklycka därigenom, att han gick till kyrkogården och tog en spik, som varit i en likkista. Av spiken gjorde han sig krok på fiskdraget. Gubben fick nu huru mycket fisk han ville, och alla undrade över hans fisklycka. Men en söndagsmorgon fick gubben på kroken en gädda, som var lika stor som båten. Gubben släppte draget och rodde ängestfull hem. Aldrig mera rodde han drag. — Man berättar, att gubben fått rådet att taga en spik från kyrkogården till krok av prästen.

När tomten bullrade om natten på "Jusslet", så var man på "Jusslet" säker om att ha fisk i skåtarna om morgonen, om dessa varit utlagda. — En natt låg en främmande skötläggare om natten i land vid holmen. Han kunde ej sova för tomtens buller. Om morgonen berättade han för hemfolket på holmen om bullret. De voro ej förundrade utan sade blott: "Då fiska vi i dag." Detta skedde även.

Lina, Norby, uppt. av A. A.

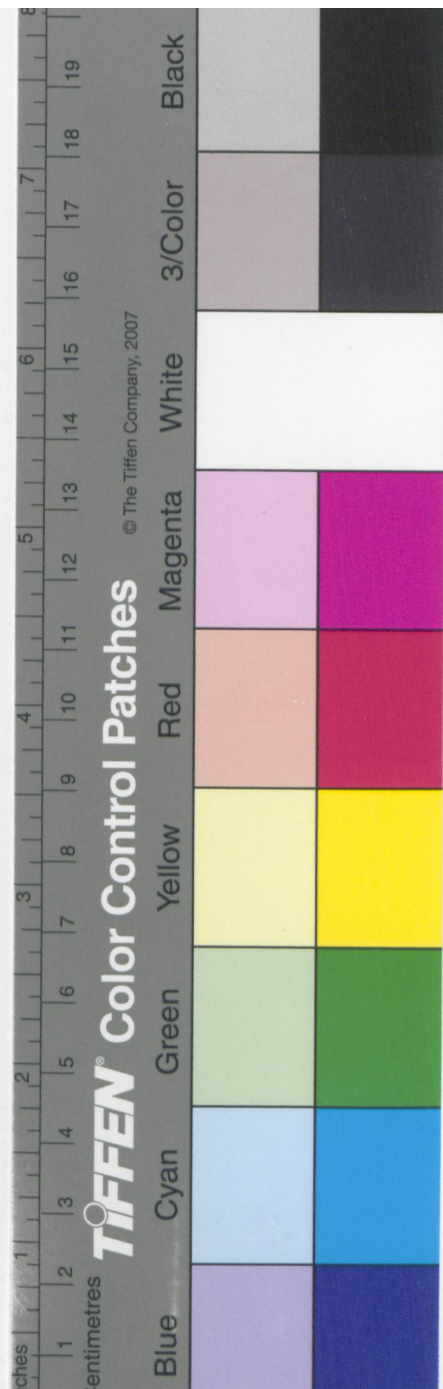
260

Spökhistorier S. 27.

39

my
Gamla Nordberg satt en gång med vettarna
vid Gloholm (nära Äselholm). Han fick endart en fågel
i vettarna, sköt på denne, men det träffade inte. Få-
geln flog icke bort ens, än mindre dog den. Det var inte
bra med den fågeln. Nordberg hödde, att det antingen
var den onde själ eller hans utskickade. "Om jag hade
haft silverkula att skjuta fågeln med, hade det nog
håffat", menade gubben.

Om man lägger en silverpenning i sin mun,
då man skjuter, kan man skjuta fart den onde själ.

Amio, Skaraby, uppt. av V. Peters, eft. L. A.

Spökehistorier s. 28.

40

Fördom fanns det tomtar på Perkala. De liknade små gamla gubbar och hade röda mössor på huvudet.

Plåtfarter (en gammal, ogift kvinna som kallades farter av alla i byn) och Knudsfarter, vilka var mjölkor, då korna var på bete på Låholm, hade under sommaren bränt arka av tång. Arkan lammades i den lilla stugan, där mjölkorna bott. Under pingsten följande var de glade gummorna till Låholm för att hämta arkan. De landade invid stugan, som låg på stranden ett stycke från ett högt berg. Då gummorna skulle stiga iland böjades det dundra så förfärligt i berget, att gummorna lammade arkan åt sitt öde och rodde hem som gällde det livet.

För hände det ofta, att det dundrade och bullrade och fördes oväsen på holmarna, utan att man kunde förstå, vad det var.

Enio, Charby, uppt. av V. Peters.

Spåkehistorier. 5. 29.

41

Gengångare. Några av byns ungherrar, som voro ute från
Friarfärd sågo gamla Kyggårdsmor gå från stugan till
rian, men då ungherrarna kommo in i stugan stod
Kyggårdsmor vid spiseb. Herrarna hade kunnat svärja på
(göra ed) att det var Kyggårdsmor de sett gå till rian.

Gamla Jackoisgubben såg man ofta ute, oaktat han
lugnt satt i stugan. En gång, då mjölkorna kommo hem från
ön, såg en av dem, (sagom.) Jackoisgubben stå vid stranden
och mäta tåg. Det hade föint varit tal om att Jackois skulle
resa bort, varför Knudsmor sade: "Nu äro de färdiga att fara
bort, eftersom gubben mäter tåg." - Men Jackoisgubben satt
vid samma tid inne i stugan vid fönstret och sade:
"Mjolkorna komma hem redan."

Enio, Norrby, uppt. av V. Peters, aft. V. A.

260

Spökhistorier s. 30.

42

En gång såg Jackoingubbens dotter sin far komma gående på en åkerren med käpp i handen. Han gick bort från gården. Flickan tänkte, att det var underligt, huru kvick hennes far var idag. Men då hon kom till stuguknuten mötte hon den långsamt gående gubben.

Stämnda gubbe lär ha varit mycket oräddradigt fram i rocknen. Därför, säger folket, väser det om sommaren endast tistlar på hans grav, och om vintern stannar ej snön på gravens. Den döde har ej rö, bevisar detta.

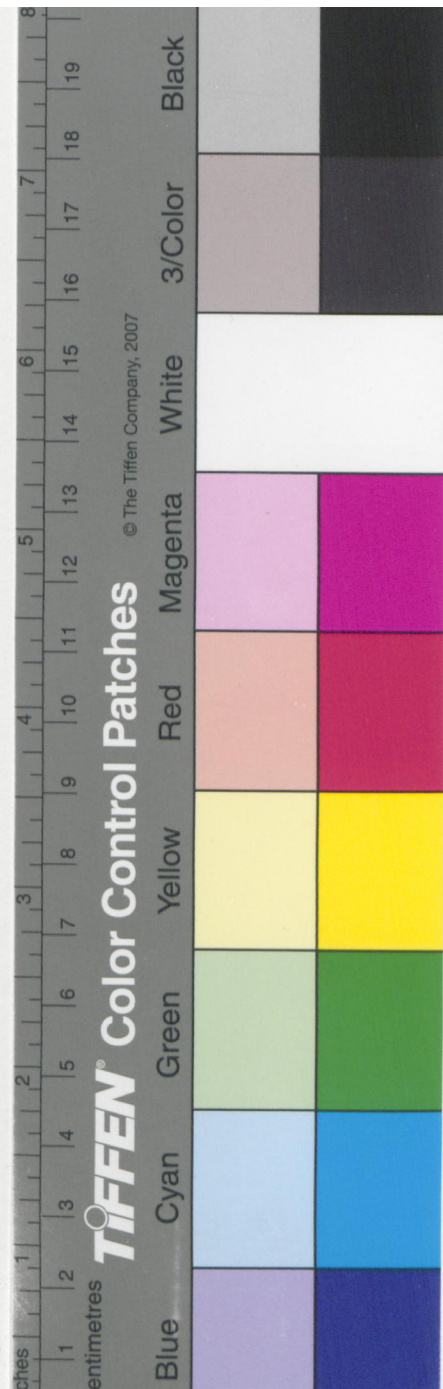
Lmo, Söderby, uppt. av V. Peters eft. H. G.

Spökehistorier s. 31.

43

reg. Om man inte tvättar fötterna på den döde, får
han ej ro i graven.

reg. En person dog i Torpo, och den döde lades smut-
sig i kistan. Liket kördes från hemmet till kyrkan. På
vägen böjde hästen skena, kistan föll ned på vägen, och
locket slogs utav den så att alla kunde se, huru man
lagt liket i kistan. - Hästen hade aldrig skenat förut,
och aldrig skenade den senare heller. Ringarena i kyrk-
tornet sågo då man kom körande med liket, och sade:
"Inte var det underligt, att hästen skenade, då det syntes
endast gramma eldar omkring den. Den visste inte, vart
den skulle taga vägen." Den som körde liket hade ej
satt elden.

Amia, Roderby, uppt. av V. Peters, oft. H. G.

Väderlek o. dyl. S. 1.

44

Urban för vanligen dåligt väder med sig.

Om honan dricker ur takdroppet skattesmässdagen,
så skall oen dricka ur rännilen Hoffeldagen (Mariedagen).

Skatte med luvan kör barnen ur gruvan.
Skatte med sitt långa skägg lockar barnen utom vägg.

Mattensdagen (den 21 september) skall "törveskassen"
bäras in, ty då börja "situna". Man lade då "törv" (skidigt
trä av tall, eldstående) i spiseln och satt och arbetade vid törv-
brasan. Männen bundo nya skåtar och nät eller lagade
gamla. Kvinnorna spunno vanligen, barnen bundo sköt
med om de kunde eller läste katekesen till läsförhöret.

Mattesmäss skall "törveskassen" bäras ut igen.
(Mattesmäss den 24 februari)

Små, Noreby, uppt. av V. Peters, eft. R. N.

260

Väderlek o. dyl. S. 2.

45

Andersmäss, den 30 november, skulle pärtorna klyvas.
Man skulle då klyva hela vinterförrådet. Pärtorna radades
på sparrarna under taket.

Bertel kastar kall sten i sjön.
Matte kastar varm sten i sjön.

Fjorton dagar skall isen ännu ligga, sedan man
slutat köra på den. - Tre dagar efter det "isspjärman"
visat sig får man köra med lokrede på isen.

Östenväder och karingträta sluta sällan utan båt.

Lnio, Löderby, uppat. av F. Peters, efl. H. G.

260

Skur och äng s. 1.

48

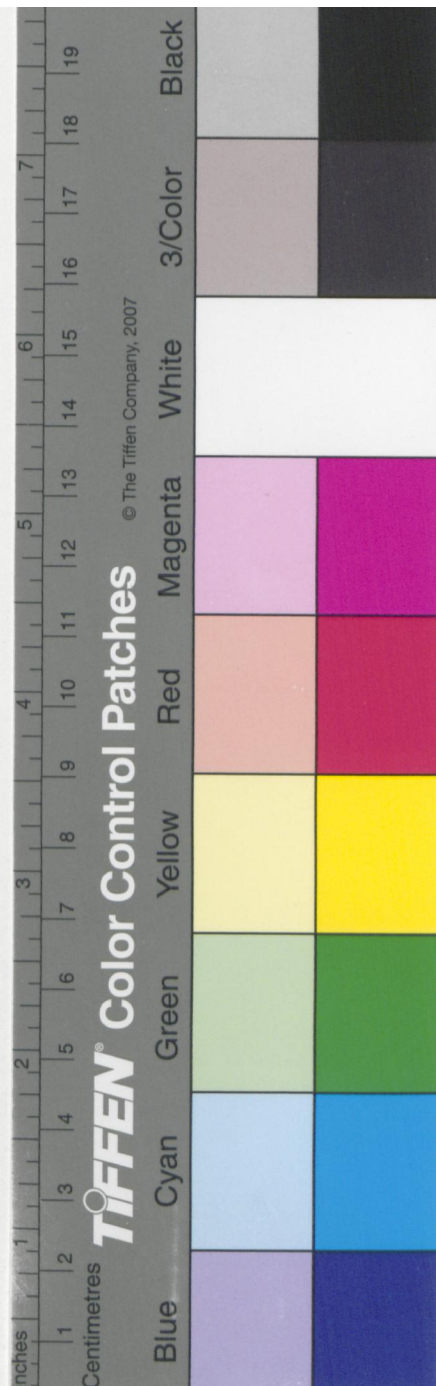
ny När man ser rovor, skall man taga frå sig
en stor hatt, så blir det stora rovor.

ny Om man ser råg i nedan, bli allen stora, men ser
man i ny, så får man mest långhalm. Äter bör man
även så i nedan, om arkastningen skall bli god.

ny Vete bör ses i fullmåne, då kommer det ej sat i det.
Man får alltså ej så vete varken i nedan eller ny.

ny Rågen ses om hösten då "sarsmärken" (liksom spin-
delväv mellan gårdesgård, stöarna förklarade sagesmannen) visa
sig.

ny Samuel med skäppan.

Finia, Söderby, uppt. av V. Peters, eft. H. G.

260

åker och äng. S. L.

1/2

Den 3 maj borde ärtorna sås, annars tonar det
mig sig ej att på dem, hade sågesmannen hört. Han hade även
hört, att om inte ärtorna vore sådda innan den 10 maj, skulle
det vara lika bra att hava dem i turman i boden.

Man skall så rågen om Bertel.

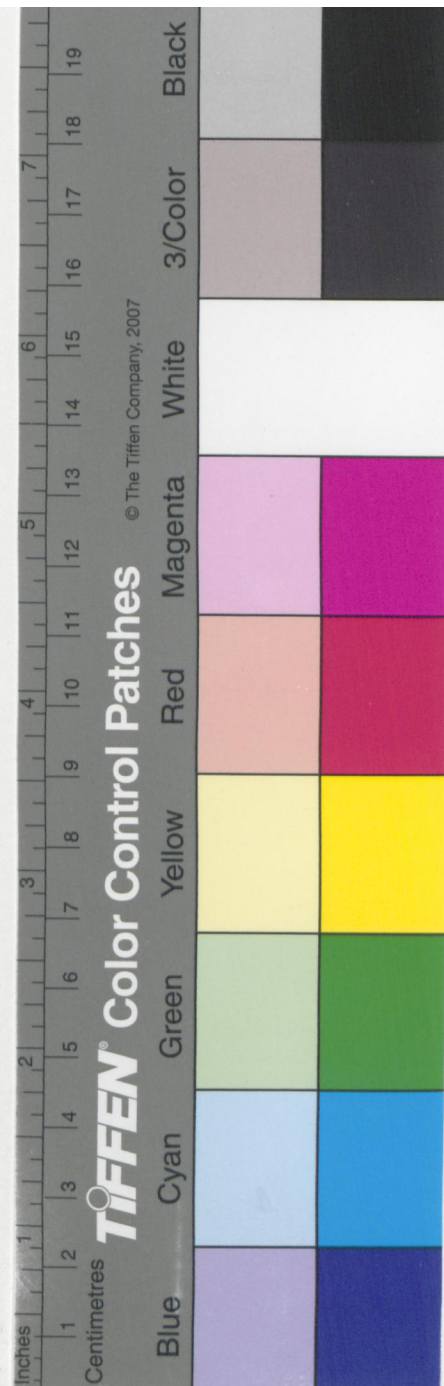
Amio, Jumo, uppt. av V. Peters eft. G. H.

Åker och ång. 53.

48

Före Bertel sår man med halv hand och skördar
med full hand, men efter Bertel sår man med full
hand och skördar med halv.

Samuelsdagen är den första såringsdagen.

Inia, Söderby, uppt. av V. Peters, eft. H. E.

260.

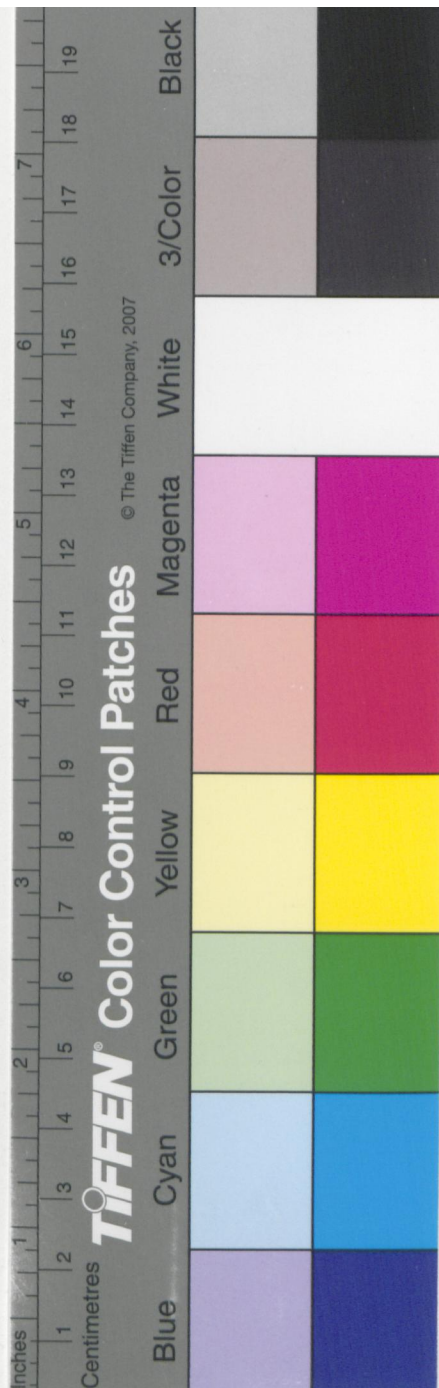
Åker och ång

s. 4.

"Kör' bort hararna."

49

Hararna vistas i åkrarna. Så man skördar, säd eller
potatis, kör man därför bort hararna teg för teg. Den som
först får sin åker skördad, kör hararna till grannens åker.
Så man skördar sista könet av den sista tegen, heter det även:
"Nu kör' vi bort hararna." Den som blir färdig med skörden
i byn får alla hararna i sin åker.

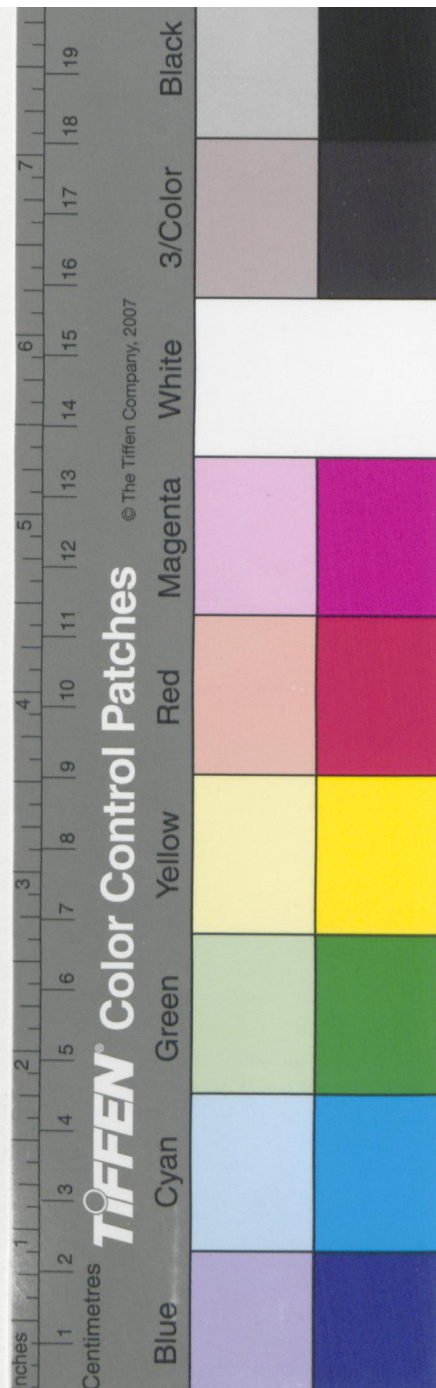

Smio, Söderby, uppt. av V. Peters, eft. H. G.

Slätterkalas s. 1.

50

reg
Efter höbärgringen skulle "slätterrälling" eller
"Slätterkalas" hållas. Alla i byn samlades i en gård för
att intaga måltid tillsammans. - På morgonen kalasdagen
drogo byns unghästar rot och förde fisken till kalasgården, där
byns flickor redan voro samlade för att hjälpa till med maten.
Klockan sex eller sju på eftermiddagen kommo de äldre i byn,
varpå måltiden genast begynte. Man satte sig kring långa,
uppdukade bord, som pryddes av tomstopen med skummande,
hembruggt öl. Det bjöds på fisk med potatis och korngrönsrälling.
På måltiden var undanstökad, tog spelmannen, som alltid var
med, fram fiolen och stände upp. Det dansades och skämtades
tills morgonen grydde och solen manade till arbete. - Gummorna
hade under natten den ena efter den andra smugit sig hem, under
det, gubbarna stannade för att supa och spela kort. - Stundom
hade man bjudit främmande från andra byar. Ofta kommo
dock fumpekarna, som voro danslytna och "rysliga att flyga
kring", olydnad. De mottogos ändå alltid med glädje.

Trino, Yumo, uppt. av V. Peters, aft. C. Je.

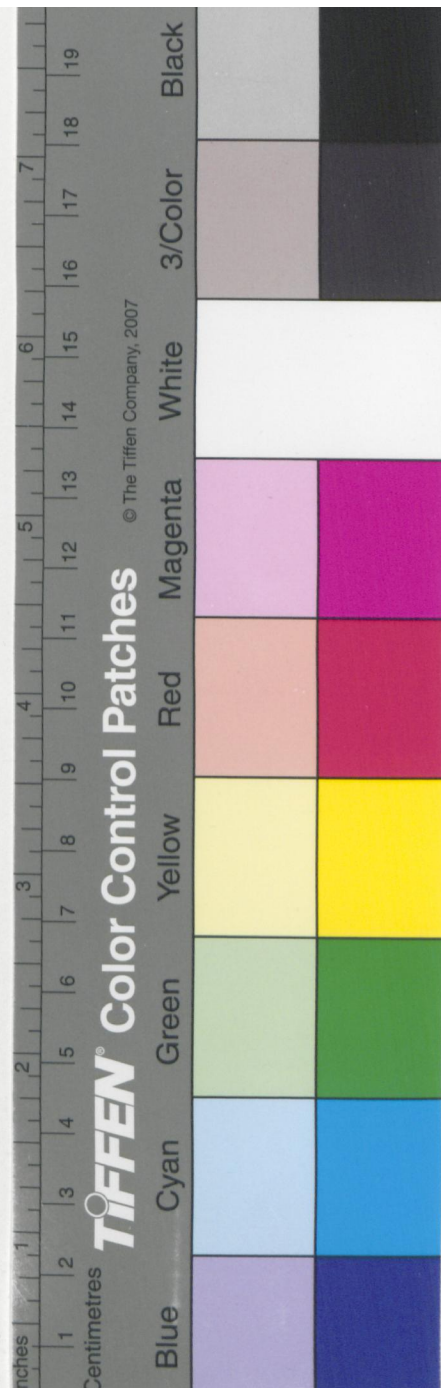
Slätterkalas s. 2.

51

reg
I Norrby, Söderby och Keistio hade man fordom "slätterkalas" med dans. I Söderby vor dock bönderna så oeniga, att ej alla gårdar kunde ha slätterkalas tillsammans. Byn var liksom delad i två partier.

År 1857 var sagesmannen (en av pojkarne från Yumo) på två slätterkalas i Söderby, halva byn hade kalas i Studs, den andra halva i Nissas. Tidigare samma dag hade yumopojkarna varit på det första namnsdagskalas i Trino, vilket hölls i Yelke. Från Yelke begåvo sig de nämnda pojkarne till Jacksons i Norrby, där det var dans. Då de fingo höra, att det var två slätterkalas i Söderby, fortsatte de sin väg dit. De gingo först till Studs, men då folket i Nissas fick höra, att yumopojkarna kommit till byn, skickades några till Studs för att bjuda dem till Nissas. I Nissas liksom också i Studs dansades det tills solen gick upp.

(forts.)

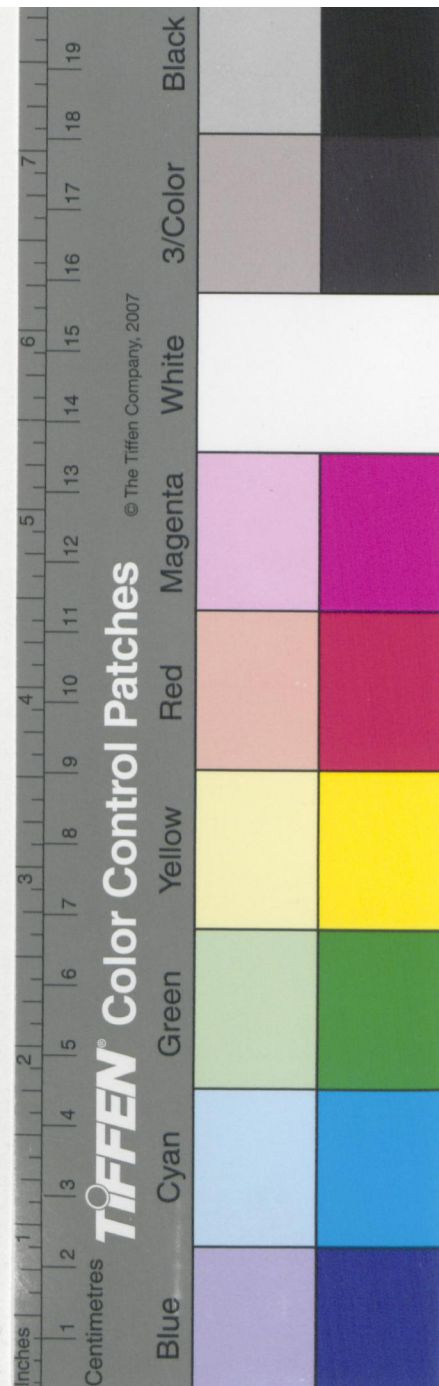

7mio, 7umo, uppt. av V. Peters, oft. E. H.

Slätterkalas S. S.
52

7m
Nå 7umopojkarna kommo till en gård, där
det var dans eller Slätterkalas ställde de sig i farstugan,
i vilken även hembyns pojkar vistades mellan danserna.
7umopojkarna hälsade ej, då de kommo och sade ej heller adej?
när de gingo. Nå spelman stände upp, klev de försiktigt
efter varandra in i stugan, togo var och en en flicka och
dansade med henne dansen ut. Det skulle aldrig
kommit i fråga att hälsa frå sin flicka eller tala med
hennes under dansen. Det hör till den nya tiden.

7m
I 7umo hade man i stället för Slätterkalas
S. S. lekvalling, som blott hölls i 7umo. (Uttömligare om
"lekvalling" har doktor G. Vikander uppt. vid en resa i 7mio)

Lindö, Söderby, uppt. av V. Peters, eft. H. E.

Slätterkalas S. H.

53

reg När "siata rian" var tröskad drog man "långsticka"
för att få se vem som borde bjuda kaffe med dopp.
Den som fick "långsticken" såg sig trungen att med eller
mot sin vilja bjuda kaffe.

reg Då tröskningen var förbi, gav värdinnan åt
alla, som arbetat med, ett helt vetebröd och en ört,
som var 6-7 tum lång och ungefär 2 tum bred. Fjärrare
sålde ofta sina ortar och köpte annat för pengarna.

Små Höderby, uppt. av V. Peters. eft. M. S. N:o 260

Skrock och vidskepslse. 3.1.

54

709 Medel mot vartor. Vartor försvinna, om man kastar ett saltkorn för varje varta i bakugnen, då denna eldas, och skyndar sig att springa ut. Om man hinner springa över tre brösklar utan att hava hört saltkornen spraka, är det säkert, att vartorna försvinna.

Ett säkert medel mot vartor är även att gnida händerna med rått kött, vilket man sedan skyndsamt skall gömma i en gödseting eller lägga i takdroppet.

Många ha också fått vartorna att försvinna genom att tvätta sig i regnskvastvattnet. (Vattnet, i vilket man doppar regnskvasten, då man sopar regnen.)

Det bästa medlet är dock att "knyta" bort vartorna. Endast en person, som den av vartor angripna ej sovit med, är duglig att knyta bort vartorna. "Knytaren" knyter en tråd om en av vartorna vilken som helst, lägger fingret på vartan och knyter sedan för var och en av vartorna en knut på tråden. Denna gömmer knytaren under en sten eller ett bräde. Han måste gömma den,
fats.

Trina, Söderby, uppt. av V. Peters eft. M. A. 260.

Skrock och vickskepetus 22

55

reg
så att ej den sjuke skall kunna gå förbi den. Vär-
terna skola, om allt är väl iakttagit, nu torka och falla
bort. Istället för att gömma träden kan man bränna dem;
detta är dock ej så verksamt.

Frossa. Om en person, som har frossa, skuffas i
sjön utan att ha en aning om det förut, blir han frisk.

reg
Fetknopp (*Pedum acre*) kokas som bot för frossa.
Frossa botas också, om den sjuke flitigt "luggas" (simmas),
likaså botas frossan om den sjuke får det han längtat
efter i matväg, utan att han säger till där om.

reg
Man kan sänka en sjukdom i sjön genom att
kasta en guldring i sjön. Sjukdomen sjunker med rin-
gen. Detta medel ha flera försökt med olika resultat.

+
Dårliga personer ha begagnat sig av denna tro och ha
genom att utgiva sig för trollkunniga närat guld-
ringar av lättrogna.)

Medel mot utslag. Om man fått utslag vid tvättning (t. ex. i en bäck) skall man skära en tygbit från sina kläder och kasta den på det ställe där man tvättat sig. Utslaget försvinner.

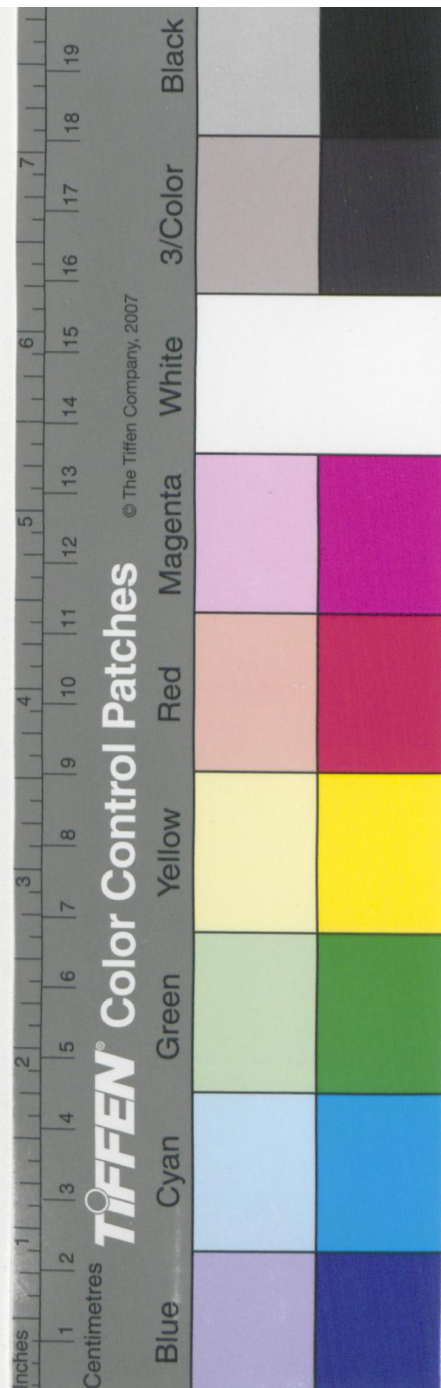
Har man fått utslaget vid grävning i jorden, skall man taga mull från samma ställe, där man grävt, tvätta den angripna huden med mullen och kasta mullen tillbaka på sin gamla plats.

Ormbett. Om någon blivit ormbiten, skall man lägga klämma på ormen och klämma mera gift ut. Sedan skall man droppa gift på såret. "Gift mot gift."

Om man hinner döda ormen, blir såret ej så farligt. För samma orsak skall den bitna personen skynda till vatten (stranden), förrän ormen hinner bita.

Ormbett skall gnidas med lera, tagen från sjöbottnen. En person i Jumo blev helt och hållet nedgrävd i lera.

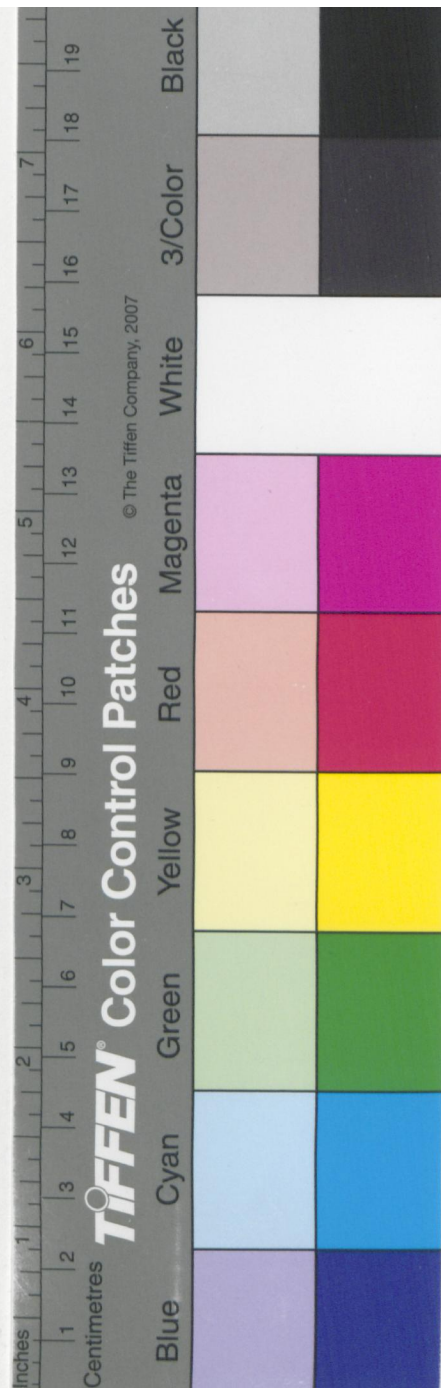
Det användes detta sistnämnda ^{medel} förnämligast, då djur blivit ormbitna.

ny
Så man för ut korna första gången på bete ~~om~~ våren
skall man leda dem tre slag matsals kring en jordsfast
sten. Den som leder korna måste ha en brödbit instucken
innanför bröstet vid barmen. Om man gör detta, har man
tur med korna hela sommaren, och ingen kan trolla dem.

ny
Om man vaggar, då vaggan är tom, blir barnet gråtligt.
Andra säga, att om man vaggar tom vagg, kommer det
flera barn till huset.

ny
Man skall kasta aska efter en person, som man
fruktar att kan trolla.

Lmås, Höderby, uppt. av V. Peters, efl. H. C. 560

Skrock och vidskeelse, s. 5.

58

ett barn, som "lar efter" (stammar) botas, om man slår det med ett varmt bröd emot mun. I Keistio botades för omkring 50 år sedan en gosse, som stammade, på detta sätt. Då gossen en dag kom in i stugan stod en av figorna i gården vid dörren och slog honom med ett ugnsvarmt bröd emot mun. "Barn, som böjät stamma genom skrämnel skall botas genom skrämnel."

Reparm. Om man har ~~revorm~~ skall man rista omkring den med en nål, så att ej det onda skall sprida sig omkring i kroppen. Sedan bör man smörja något starkt på revarmen. Ätlika är särdeles bra.

En sommarskygg häst botas därigenom att
husbonden påskmorgonen bär havre i "skjortfällan" till
hästen, vilken får äta havre ur "skjortfällan". Man skall
sedan under sommaren kunna låta hästen när som
helst, utan att den springer undan.

När degen är knådad gör man med fingret kors på
degen. Sedan degtinan blivit tom, mjölar man den,
skriver med fingret ett kors på botten, och så får den
stå till nästa bakning.

Man skall karta arka efter en person, som
man fruktar att skall göra något ont åt en.

Man får ej klippa naglarna på söndagen, ty det
är stor synd.

Skaren för otur med sig, skarren likaså. & karren
förebådar eldsvåda.

Da man læst i en bok får man ej lämna boken
öppen; ty då flyger allt, det man læst, bort från minnet.
Den onde har, om boken är uppslagen, makt att taga det
lästa ur minnet.

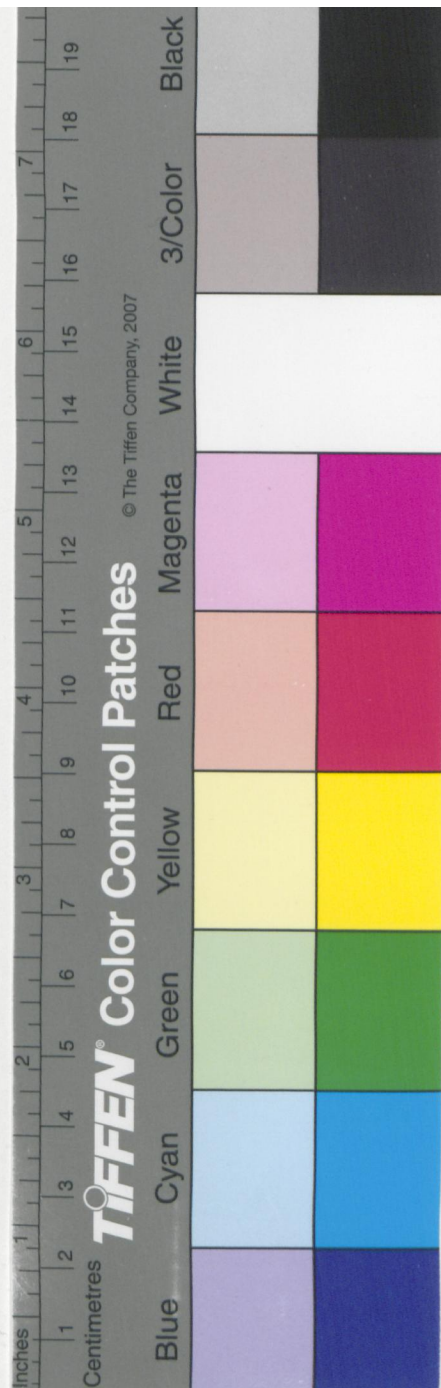
Om smörgåsen faller med smärsidan upp, blir
den, som tappat den, rik. Faller smörgåsen med smör-
sidan ned, betyder det, att man ej får flera smörgåsar
den dagen.

711
Då man varit med en ko till tjur, skall man binda ett halmband kring kon, så är allt bra.

Om kusten har små (tränga) vigselbringar, så blir mannen hård emot henne. "Små ringar och hård maka", heter det.

712
Man får ej hälsa på en person över tröskeln, ty då blir man snart ovän med personen i fråga. — Om man möter en person i dörren, betyder det, att det kommer mera främmande efter.

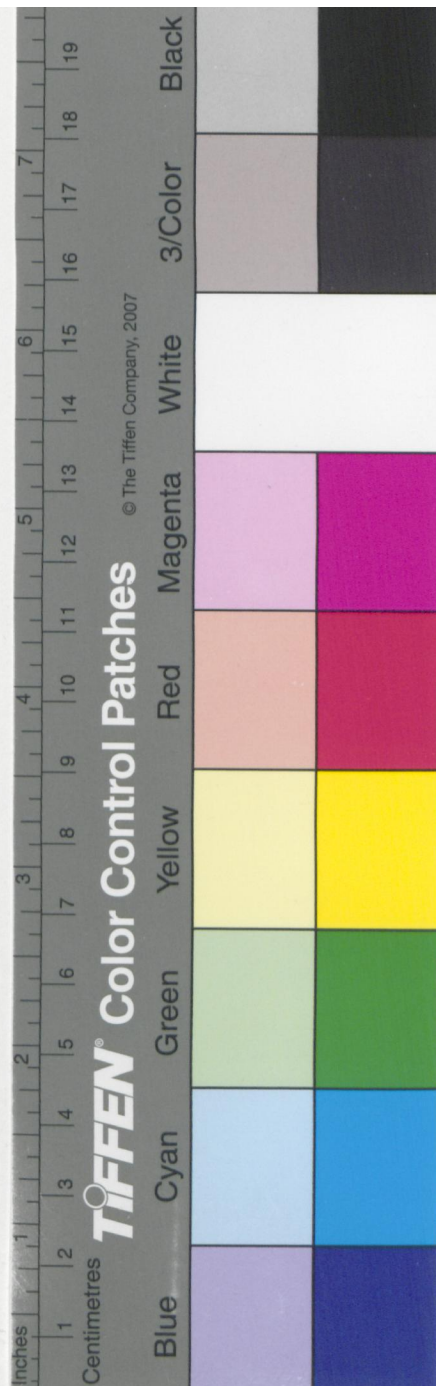
Onda ögon. Det finns både män och kvinnor med onda ögon. Dock torde kvinnornas antal vara större.

Moika ögon äro farliga. Bruna ögon får man isynnerhet akta sig för. Bister uppsyn är ett kännetecken för en med onda ögon.

Om man har en vän upp och det kommer en in, som har onda ögon, krånglar vänen alltjämt. Den kan redan böja krångla om det väntar en person med onda ögon.

Om man kärmar, och en person med onda ögon kommer in, kan man vara säker på att det ej blir smör.

Personer med onda ögon finnas allt ännu. Verkligt troende människor ha förmågan att se vad ont de med onda ögon begärade göra med sig och kunna så många gånger förekomma det onda. - En person från Åvensås ^{strödde} oskadliggjorde onda ögons verkningar, idet han något, som ingen visste vad det var, på alla ställen i stugan, där det var dager. "Jag är ingen trollkarl, jag gör människor gott," svarade han, då man frågade, vad han gjorde.

Finia, Föderby, uppt. av V. Peters, eft. A. H.

Skrock och vidskeplighet, S. 10.

63

neg
Qvavel är bra mot troll. - Qvavel lägges i nyfödda barns första badvatten, så att ej barnet skall få utslag eller sår på kroppen. - Qvavel skall man även lägga i kornas första dricka efter kalningen.

neg
Skissas, Föderby, låstes alltid dörren till ladugården, så att ingen skulle slippa in och trolla. Men det hjälpte inte. Trollat kom genom taket, och trollade korna, så att de inte mjölkade.

Från samma ladugård hängdes almanackan framför kon i bäset. Palmbladsblad gömdes även i bäset. Detta gjorde man för att skydda kreaturen för trollpackor. - "Jag tror, att he' ä' troll" så Skissas Gusta.

Lind, Höderby, uppt. av V. Peters.

260

Skrock och vidskepelse, s. 11.

64

Om okyrktagen kvinna får ej gå utom hemgården.
Om hon går utom hemgården, får vem som helst lov att
slå benen undan henne utan att bli straffad därfrö.

På länge barnet är okristnat, skall man ej lämna
det allena i stugan, emedan då den onde kan passa på
tillfälle och byta ut barnet. Det har hänt, att ett okristnat
barn blivit lämnat allena i stugan, och då man kommit till-
baka, har barnet legat under sängen. Den onde har varit
på väg att föra bort det.

Om man lägger psalmboksblad i vaggan under bar-
nets huvudkudde, kan den onde ej skada barnet eller bära
bort det.

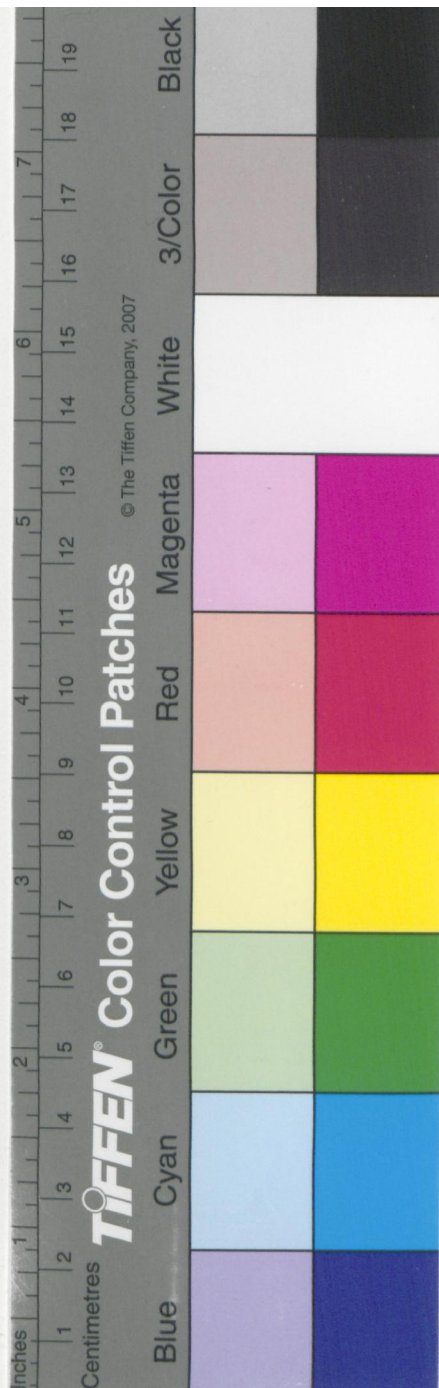
"Slugga bort knarren."

Den sjuka lägger handen på en tröskel över vilken det minst blivit tre gånger lik ut ur huset. Sluggaren är försedd med en yxa och hugger över armen (men ej i armen utan i tröskeln). Den sjuka bör ej ha sovit med personen, som hugger bort knarren, om medlet skall vara verksamt. Några säga även, att huset, i vilket man hugger, måste vara flyttat tre gånger.

"Jag hugger" säger sluggaren.

"Hvad hugger du?" skall den sjuka fråga.

"Jag hugger bort knarren ur led och i träd," svarar sluggaren, varpå huggningen är slut. Nu knytes en röd "ullgarnsända" om den sjuka leden. Knarren skall nu försvinna så smärningom.

Amia, Jumo, uppt. av V. Peters, aft. G. H.

SL

Skrek och vidrörelse, s. 13.

66

När korna ridas av Maran.

ny
Först bör man taga reda på vem som förorsakat det⁴
onda och sedan straffa honom eller henne. Ofta är det en person,
som hyser agg till gårdens ägare, som förorsakat det onda. Om
man hittar något i den angripna korns bås, s. s. björkkristar, grepar, o.
+ byter man genast av det och karter ut det genom "fåhusgluggen".
Går man genast ut för att söka det skartade, finner man, att
det försvunnit. Om man förfarit på detta sätt, kan man vara
säker om, att personen, som gjort det onda, har fått något fel. Ser
man själv eller hör man berättas, att någon samma tid fått något
fel, t. ex. börjat halta, så vet man, att det är ^{den} personen, som
förorsakat det onda.

ny
+ Om man vill skydda sin ko mot Maran, bör man hänga
något varst föremål, t. ex. en kniv, ovanför kon. Bra är det
också att skriva Frälsarens namn ovan fåhusdörren.

Jumo, Jumo, uppt. av V. Peters, afl. C. R.

260

Skrek och vidskeplighet, S. 14

67

Charakter man, att kon "rides av maran" (blir våt och står oroligt) skall man föra kon ur bäset och sopa bäset rent. Finns man sedan något i bäset, brö man bryta av det och kasta det ut genom fähusgluggen.

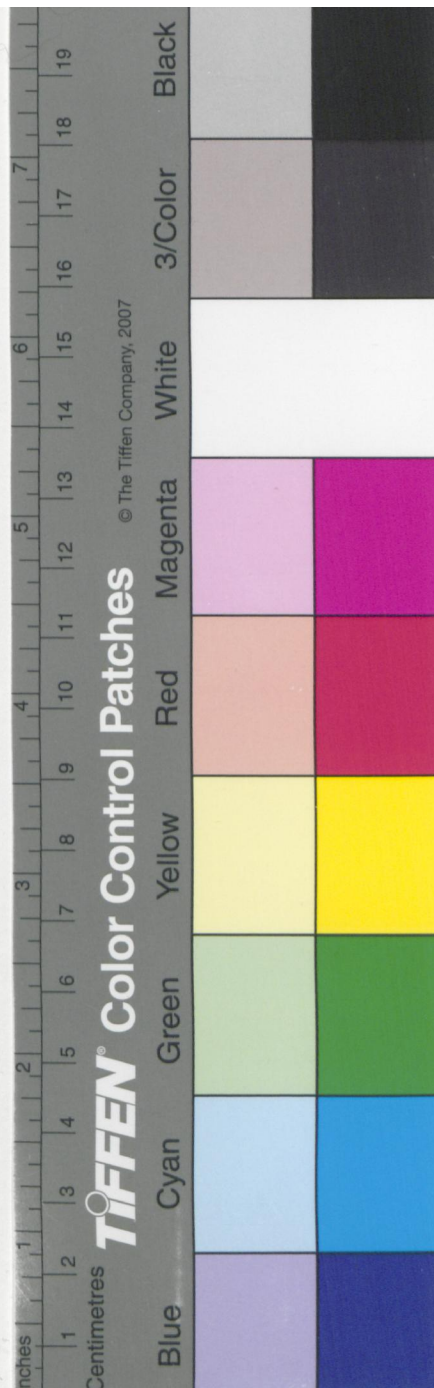
Kvicksilver är i allmänhet bra mot troll. Ett säkert medel mot maran är även att borra ett litet hål i tröskeln till fähuset och hålla kvicksilver i hålet. Detta gjordes i Jumo ännu för fyra år sedan.

Om hästen rides av maran, brö husbonden knyta sina byxor under buken på hästen och själv laga bort dem följande dag.

Aspen darrar alltid, därför att Frälsarens
kors var gjort av asp.

Hagesmannen hade ären hört, att Frälsaren, då han var
trött, ville lita sig emot ett aspträd, som dock ej stod lugnt.
Då sade Frälsaren, att eftersom det ej stod stilla, skulle
det alltid darra så.

Små, Skarby, uppt. av V. Peters aft. V. A.

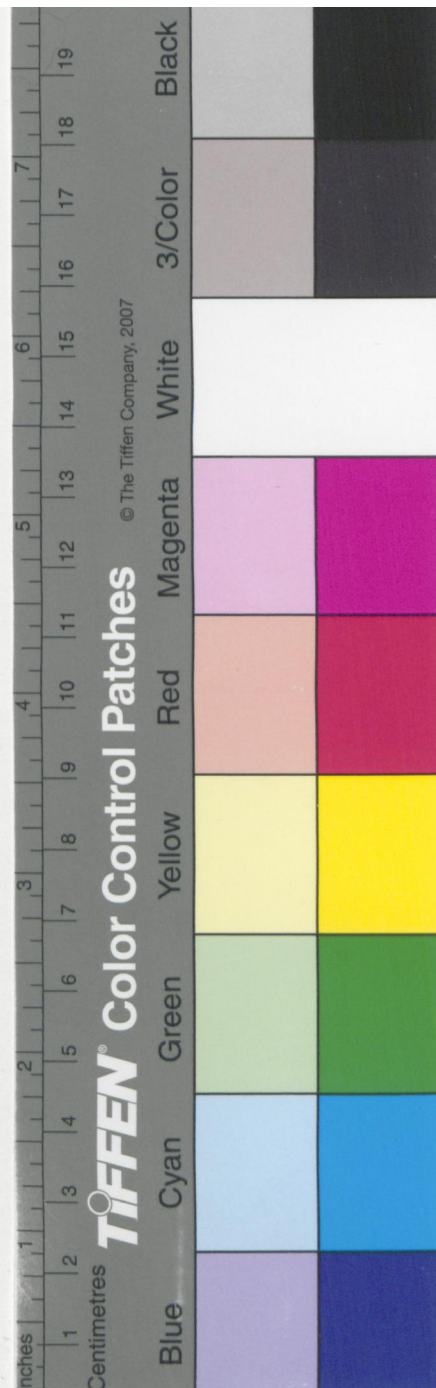
260.

Skrock och vidskeelse, s. 16.

69

74 När en stjärna faller, går en fjäl till
himmeln.

74 Han bör aldrig lyfta sitt finger upp mot himmeln
och räkna stjärnorna. Det är synd att jaska mot himmeln,
ty den är helig, och Gud skall inte låta den bliva ostraffad,
som gör det.

Små, Skaraby, uppt. av V. Peters. eft. K. A. 260

Spänk och vidskeplse, s. 17.

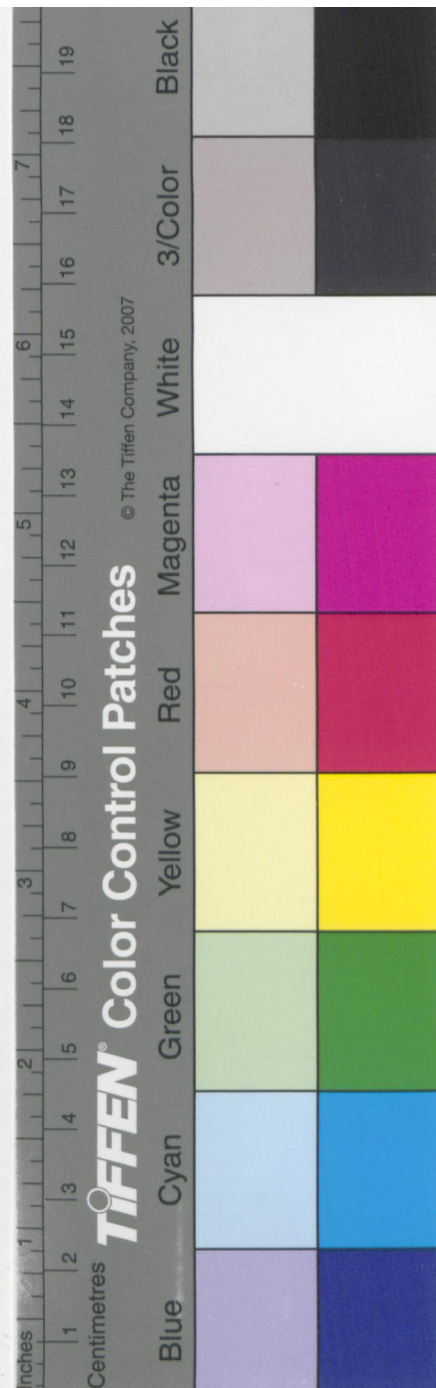
70

ny När kyrkklockorna ringa, bör en kristen man alltid lyfta på Mössan.

ny Vid inträdet i kyrkan buga männen och kvinnorna noga framför altaret.

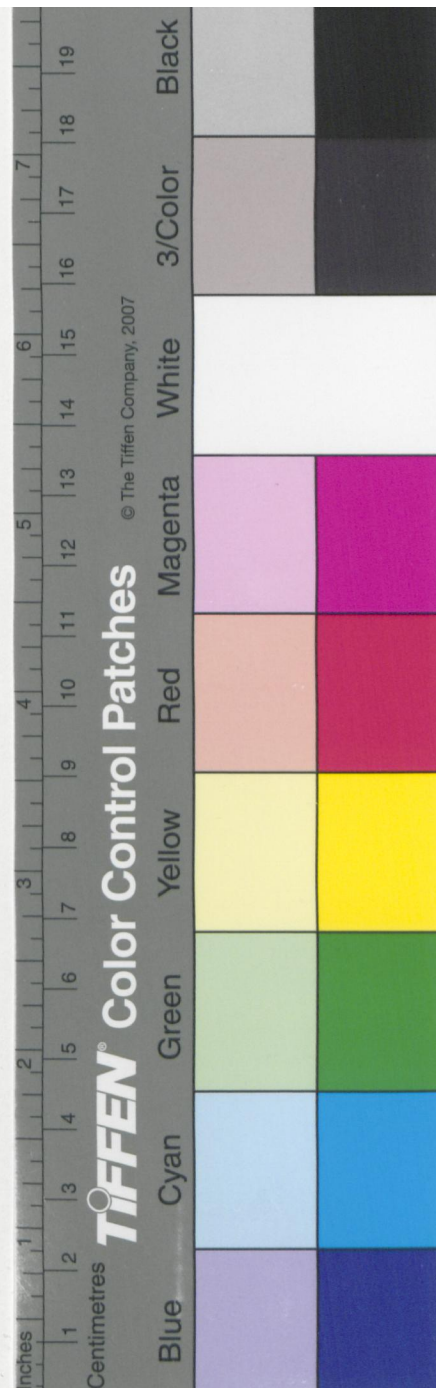
Om prästen vid läsningen av texten nämmer Frälsarens namn noga kvinnorna och männen buga sig.

ny Då man går förbi en kyrka, bör man läsa Fader vår, och träder man in på kyrkogården bör det till kristlig ordning att välsigna sig. Har man gjort det, behöver man ej heller frukta något från de dödas sida.

my
När man tröskat "sista rian" skall man lämna en otröskad kårve från "risparrarna", så att "rigubben" har föda hela året. Om man underlåter att göra det, kan det hända, att "rigubben" i vredesmod tändes eld på rian.

my
+ Vid potatisupptagningen skall man lämna några fåror upptagna, så att "åkerigubben" får mat. Gör man det så kan man vara säker om att "åkerigubben" ger god skörd följande år. - Vid skörden av alla pådeslag och vid höbärgringen bör man iakttaga detsamma. "Man skall inte slå sista slaget," heter det. Den som gör det ådrager sig "åkerigubbens" vrede och får vänta sämre skörd följande år.

Ymis, Söderby, uppt. av V. Peters, eft. M. A. 260

Skrock och vidskräpelse, 19.

72

Om man råkat i olycka och misstänker att en person, som önskar en ont, förorsakat det, kan man få visshet på följande sätt:

Man går till ett ställe, där tre gårdsgårdar mötas och söker en sten på marken, just där gårdsgårdarna sammanträffa. Stenen tager man med sig hem. På aftonen lägger man stenen ut i det fria på ett ställe, där den får ligga ostörd. Lägges stenen på ett ställe där två kyrkvägar mötas, kan man bättre lita på det svar man får.

Om stenen följande morgon våt av dagg har man misstänkt den skyldiga, men förblir stenen torr, har man tagit miste. Stenen skall läggas ut före solens nedgång och undersökas på morgonen strax före solens uppgång. Har man på detta sätt fått reda på vem som är den skyldiga, kan man oskadliggöra denne genom att lägga stenen på en väg, där han måste gå. Har den onda personen gått förbi stenen, så är det slut med hans makt över den som lagt ut stenen. — Så stenen lägges på vägen, bör den först vändas ett slag motsols, om allt skall ha äfstyktad verkan.

